

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

BIJ HET AFSCHEID VAN PROF. MR. E. M. MEIJERS ALS HOOGLERAAR TER LEIDSE UNIVERSITEIT

Toen op 18 September j.l. de rectoraats-overdracht aan de Rijksuniversiteit te Leiden het nieuwe academische jaar inluidde, betekende dat tevens het uitluiden van Prof. Meijers als hoogleraar in het burgerlijk recht en het internationaal privaatrecht aan die Universiteit, wegens het bereiken, in het achter ons liggende jaar, van de leeftijd der zeer sterken. Zeer sterk, naar geest en lichaam was en is nog steeds deze eminente docent, deze voortreffelijke en alzijdige rechtsgeleerde, primus inter pares op zijn minst van de Nederlandse juristen. Het is voor de rechtswetenschap, nationaal en internationaal een reden tot verheugen en dankbaarheid, dat het hem verleende otium cum dignitate alleen zal betekenen eene otium voor wat betreft zijn docerende werkzaamheid in de formeel-universitaire zin. Want zijn werk tot het scheppen van een modern Nederlands wetboek van burgerlijk recht, ingevolge hem door de Regering verstrekte opdracht, zijn taak in Benelux-verband tot medewerking aan de unificering van het privaatrecht van België, Nederland en Luxemburg, zijn deelhebben in verschillende organisaties ter bestudering van rechtsvergelijkende vraagstukken, de voltooiing van zijn standaardwerk : De Algemene Leer van het Burgerlijk recht, waarvan in 1948 het eerste deel verscheen, (1) zijn medewerking als mederedacteur van het vooraanstaande Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie, zijn onverminderde werkzaamheid op het terrein van de wetenschap van het recht en de rechtshistorie, eisen en vinden in de jeugdige zeventigjarige een werkkracht en bezieling, welke door geen jongere, zoal geëvenaard, overtroffen kan worden (2). Nochtans is er alle aanleiding, bij zijn afscheid als hoogleraar een ogenblik stil te staan en ons te bezinnen op het vele, wat Meijers aan de rechtswetenschap en de rechtspraktijk heeft geschonken, sinds hij, op 23-jarige leeftijd, te Amsterdam promoveerde op het proefschrift : « Dogmatische rechtswetenschap », en daarmee, naar het getuigenis van een zijner recensenten, aan de rechtswetenschap een methodologie van wetsinterpretatie schonk, zo helder en volledig, als nog nimmer was geschied.

Het is dan ook begrijpelijk, dat het Rechtsgeleerd Magazijn Themis zijn 2de Aflevering 1950 een afzonderlijke aflevering aan hem en zijn werk wijdde,

samengesteld uit bijdragen van collega's en oud-leerlingen, en daarnaast, dat ook de dagbladpers niet achterbleef, en artikelen publiceerde, waarin de betekenis van Meijers' werk werd geschetst.

Maar ook buiten de landsgrenzen is er alle reden voor herdenking van deze universele rechtsgeleerde, wiens belangstelling en studie gericht is op de algemene rechtsleer zowel als op vele positieve rechtstelsels in Europa en de Angelsaksische landen, op het internationale privaatrecht, zowel als op de niet aan landsgrenzen gebonden rechtsgeschiedenis, en die als weinig anderen is doorgedrongen in de wetenschap der postglossatoren, in die van het canonieke recht, zowel als in het coutumière recht van Frankrijk, en in de tegenwoordige Franse rechtswetenschap, zoals zij zich onder de heerschappij van het Code civil heeft ontwikkeld. Indien dit achterwege blijft, is het voornamelijk te wijten aan het beperkte taalgebied van het Nederlands, waardoor Meijers' wetenschappelijke oeuvre veelal niet tot de rechtsgeleerden van andere landen doordringt. Een treffend bewijs daarvan vindt men in de bijdrage van Prof. Mr. R. D. Kolléwijn in de hierboven aangehaalde aflevering van het Rechtsgeleerd Magazijn Themis. Zoals daar wordt uiteengezet, zijn Meijers' « Bijdrage tot de geschiedenis van het internationaal privaatrecht en strafrecht in Frankrijk en de Nederlanden » (1914) en zijn aanvullend bewijsmateriaal tot de daarin vervatte stellingen, in het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis en in zijn werken over het Westbrabantse (1923), Westvlaamse (1932) en Oostvlaamse (1935) (3) erfrecht onder de buitenlandse schrijvers over internationaal-privaatrecht onbekend gebleven, hoewel zij, zich richtend tegen het tot nu algemeen aanvaarde exclusieve Italiaanse vaderschap van het internationaal privaatrecht en tegen de eveneens als heersende aan te merken opvatting, dat « la loi locale était » scl. tijdens de feodale verbrokkeling — « tout dans son ressort, n'était rien au delà » een omwenteling zullen blijken te hebben gebracht in de internationaal-privaatrechtelijke geschiedbeschouwing.

Voor België echter, en speciaal voor de Vlaamse juristen, geldt dit niet of niet in die mate en het is daarom volkomen ten rechte, dat de redactie van het Rechtskundig Weekblad er prijs op heeft gesteld,

bij Meijers' heengaan als hoogleraar een artikel te plaatsen, waarin de betekenis van Meijers als jurist in herinnering wordt gebracht.

Wanneer men zegt, dat Meijers leeft, schrijft en werkt in Nederland, dan is dat juist, doch ook weer niet geheel juist. Immers, wel is één facet van zijn werk speciaal gericht op het Nederlandse rechtsleven, waarover hij, kenner daarvan als geen ander, in talrijke artikelen in het W.P.N.R., lopende van 1908 tot op heden, en in een kleine 1000 annotatiën op de arresten van de Hoge Raad der Nederlanden, diepgaande, aan historie en rechtsvergelijking ontleende beschouwingen heeft gepubliceerd, van eminent belang voor rechtstheorie zowel als voor de rechtspraktijk, daarnaast echter is hij een naarstig vorser der rechtsgeschiedenis in de archieven en bibliotheken van België, Frankrijk en Italië. Behalve zijn studiën, in het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis en andere periodieken, danken wij daaraan zijn grote werk, in vier delen, over het Ligurische erfrecht, tot welks ontstaan de aanleiding vormde de hem gegeven opdracht tot het schrijven van het deel « Erfrecht » in de Asser-serie, en waarin de verschillen en overeenstemmingen in de talrijke erfrechtelijke regelingen van de Europese landen worden verklaard, inplaats van aan het toeval toegeschreven.

« Waar verscheen » — aldus de rechtshistoricus Fockema Andreae — (4) ooit iets vergelijkbaars van andere hand? en dan nog wel als nevenstudies van een uiterst productief docent in het hedendaagse recht? »

Inderdaad: het hedendaags erfrecht naar het B.W. kent geen beter en uitputtender commentaar dan dat van Meijers' hand, het vierde deel van Asser's Handleiding, waarvan in 1941 de vierde, herziene druk verscheen, een werk ongetwijfeld van groot nut en belang ook voor de Belgische rechtsgeleerde en rechtsprakticus, omdat het in de noten naast de Nederlandse doctrine en rechtspraak ook de op de materie betrekking hebbende Franse schrijvers en jurisprudentie nauwkeurig vermeldt, daar waar de wetteksten in Code en B.W. dezelfde zijn. Wat voor het erfrecht geldt, geldt evenwel voor vrijwel het gehele gebied van het vermogensrecht. Ik doe slechts een enkele greep uit de rijke overvloed van wat Meijers wrochtte, en noem: zijn prae-advies voor de Nederlandse Juristenvereniging in 1918 over de invloed van de gewijzigde omstandigheden op de verbintenissen uit overeenkomst, waarin men een historische en rechtsvergelijkende beschouwing vindt over de « clausula rebus sic stantibus » en de leer der imprévision; zijn voordracht voor de Koninklijke Academie van Wetenschappen over de stilzwijgende wilsverklaring als constructie voor de hantering van regelen der billijkheid; zijn beschouwingen, in het licht van de rechtsgeschiedenis, over de onsplitsbare bekentenis, in het Tijdschrift voor Zuid-Afrikaans recht, en later in het W.P.N.R., zijn artikelen in W.P.N.R. over « de betekenis der elementen », « waarschijnlijkheid » en « schuld » voor de aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad; in hetzelfde periodiek die « over de betekenis van het probleem der rechtspersoonlijkheid voor de praktijk », waarvan zijn te vroeg gestorven collega B.M. Telders

schreef, dat het voortaan ieder, die deze artikelen niet had gelezen, verboden diende te zijn, over de rechtspersoonlijkheid te schrijven; zijn lezing voor de Koninklijke Academie, in 1932, over « Uitlegging en toepassing in Nederland van aan de Code civil ontleende wetsvoorschriften », zijn artikelen, puttend uit het recht der Engelse equity, omtrent de betekenis van het leerstuk der eigenlijke dwaling naar Nederlands en Frans recht, en over de ongeoorloofde beïnvloeding als grond voor vernietiging van rechtshandelingen. Wat in deze en vele andere publicaties telkens weer treft, is ten eerste de doorwerking van de leidende gedachte, die zowel in zijn proefschrift als thans, aan het einde van zijn loopbaan als hoogleraar, in « De algemene begrippen » wordt ontwikkeld, dat al de begrippen waarvan rechtswetenschap en wetgever zich bedienen niet als zodanig betekenis hebben, doch slechts als middel om de inhoud van rechtsregels zo doelmatig mogelijk weer te geven, en ten tweede: « de grote rijkdom, zowel aan detailkennis als aan oorspronkelijke ideeën, een diep besef van het complexe der problemen, een ongewoon sterke geest, die beter dan aan de meesten gegeven is, de spanning verdraagt van de tegengestelde belangen en de contrasterende inzichten waarvoor de samenleving ons plaatst, (5) gepaard aan de beheersing van een materiaal aan regels van Nederlands en vreemd recht, van rechtsproblemen en van de maatschappelijke consequenties van de aan die problemen gegeven oplossingen, dat waarschijnlijk niemand anders zo paraat heeft ». (6).

Het valt niet te betwijfelen, of het komende, door Meijers ontworpen burgerlijk wetboek zal, ten profijte van de toekomstige Nederlandse rechtsbedeling van deze beide kenmerken de duidelijke sporen dragen, en daardoor een belangrijke bijdrage leveren tot een verhoogde waardering van het bezit van een uit deze beide bronnen puttende codificatie van het nationale burgerlijk recht. Waardering die zich tevens tot buiten de landsgrenzen zal uitstrekken, en, naar ik hoop en vertrouw, in de eerste plaats tot België, met welke nabuur immers Nederland, naar wederzijds wordt gehoopt en verwacht, niet alleen op economisch en politiek gebied, maar ook op het gebied des rechts in een niet verre toekomst nauw zal samenwerken.

Moge deze regelen daarom de Belgische juristen stimuleren kennis te nemen van wat in Nederland op juridisch terrein leeft, en in het bijzonder van de publicaties van Nederland's grootste levende jurist, onze prof. Mr. E. M. Meijers.

Leiden, 9 September 1950.

Prof. Mr. G. de GROOTH.

(1) De Algemene Begrippen van het Burgerlijk Recht, Universitaire Pers, Leiden 1948.

(2) Nog dit jaar verscheen van zijn hand een artikel in de Revue d'Histoire du Droit: Le droit menapiën, en een in de Revue Internationale des droits de l'Antiquité: het zogenaamde jus ad rem, waarvan het eerste speciaal interessant is voor de Belgische rechtshistorici.

(3) 3 delen van het na te noemen oeuvre: Het Ligurische Erfrecht.

(4) Rechtsgeleerd Magazyn Themis 1950 afl. 2.

(5) Prof. Mr. G. E. Langemeijer in R. M. Themis 1950 afl. 2: Meijers en de rechtsdogmatiek.

(6) Aldus Langemeijer t.a.p. blz. 138.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

EEN EXPERIMENT IN DE KINDERBESCHERMING: "JONGENSHAARD"

In één van de typische, nauwe en rustige straatjes in het centrum van Gent, ligt een oud herenhuis. Het was vroeger tamelijk vervallen en deed dienst als «tehuis voor ongehuwde moeders». Begin verleden jaar heeft het een hele gedaanteverwisseling ondergaan: het is fris in de verf gezet en van wit-en-geel geblokte gordijnen voorzien. Op de deur prijkt het opschrift: «Jongenshaard» V.Z.W.D.

De vereniging zonder winstgevend doel: «Jongenshaard» werd gesticht op 19-1-1949 (de statuten verschenen in het Staatsblad dd. 12-1-1949) met het doel: «tehuizen van halve vrijheid en toevluchtsoorden op te richten voor jongelingen van 14 tot 21 jaar, wier familiaal milieu niet in staat is zijn opvoedings-taak te vervullen, of welke haar toevertrouwd worden ingevolge de wet op de kinderbescherming». In deze geest stichtte de Vereniging, in Maart 1949, een eerste huiselijke haard en schafte zich hiertoe het oude herenhuis in de Struifstraat te Gent aan. Het initiatief tot deze stichting ging uit van de Heer F. Butaye, kinderrechtcr te Gent, die zich baseerde op het voorbeeld van dergelijke tehuizen in overige delen van het land, vooral in Brussel en Wallonië. Het aldus geopende tehuis, «Jongenshaard» gedoopt naar de Vereniging die het in leven riep, is één van de veertien tehuizen van beperkte vrijheid, ook tehuizen voor werkende jeugd genoemd, die ons land telt; en het eerste degelijk tehuis in de Provincie Oost-Vlaanderen.

In praktijk richt het zich tot de drie volgende categorieën:

- 1° De Sociaal-verwaarloosden.
- 2° De lichte kinderrechtbank-gevallen.
- 3° De jongelingen die de overgang van het gesticht naar de maatschappij moeten doormaken.

Door het feit dat de Kinderrechtcr de stimulerende kracht was, en nog is, van dit Tehuis, ligt het accent op de gerechtskinderen die de grote meerderheid van de bevolking uitmaken. De meesten onder hen hebben reeds een periode in een opvoedingsgesticht doorgebracht, zodat voor hen het verblijf in «Jongenshaard» een overgangsstadium moet zijn tussen de besloten regelmaat van de instelling en het leven in de vrije maatschappij. Het leven in het Tehuis moet dus zoveel mogelijk gelijken aan dit in de maatschappij. De jongens gaan, zoals om het even welke jonge arbeiders, 's ochtend vrij naar hun werk en komen 's avonds, eveneens zonder geleide, terug naar het tehuis. Het ontvluchtingsgevaar is hierdoor zeer

groot, maar kan een soort natuurlijke selectie meebrengen. Het slagen van deze vorm van opvoeding hangt immers in de eerste plaats samen met een zekere «bereidheid» vanwege elke jongen die wordt opgenomen, anders is hij niet rijp voor een dergelijke inrichting.

Het tehuis heeft een capaciteit van 30 à 35, maar bereikt dit getal in de regel niet, bij gebrek aan geschikte gevallen. De jongens worden er rechtstreeks geplaatst door de kinderrechtcr, eventueel op aanbeveling van een opvoedingsgesticht, of vinden er op eigen aanvraag een onderkomen. Deze laatste zeldzamere gevallen, zijn meestal de gunstigste. Procureurskinderen (waarvan één of beide ouders ontzet werden uit hun ouderlijke macht) werden tot hiertoe niet opgenomen.

Finantieel moet het tehuis zich bedruipen met enerzijds de subsidies van staatswege, die het enkel voor gerechtskinderen verkrijgt (nl. 29,60 fr. per kind en per dag) aangevuld door 60 % van het loon van de werkende jongens. Van de overige 40 % ontvangt elke jongen ongeveer het derde als zakgeld; het overblijvende wordt voor hem gespaard.

De gemiddelde leeftijd van de bewoners van «Jongenshaard» is 16 à 17 jaar. Volgens de ondervinding door de leider opgedaan kenmerken zij zich eerder door ongunstige karaktertrekken, laag verstandelijk peil en vooral door gebrek aan «levenszin». Buiten de werkuren vervelen zij zich nameloos en weten met hun tijd en kracht geen blijf. Het gebruik van de vrije tijd en het wekken van hun belangstelling is één der moeilijke taken waarvoor de leider zich gesteld ziet. Het werk-verschaffen aan deze ongeschoolde, moeilijke en meestal wispelturige jongens is een ander probleem dat eveneens een verdere bespreking waard is. Zo zijn er nog de problemen van «selectie», «personeel», «contact met ouders en familieleden» e.d., die ik hoop in een volgend artikel te bespreken.

«Jongenshaard» leeft nog geen volle twee jaren en is nog in zijn «experimenteel» stadium. Het Tehuis is daarbij nog niet officieel ingehuldigd en geopend verklaard. Men kan er echter nu alvast van zeggen dat het een interessant experiment is, dat verdient met belangstelling gevolgd en daadwerkelijk gesteund te worden.

Gerda DE BOCK,
Aspirant bij het Nat. Fonds
voor Wet. Onderzoek.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 8 Juni 1950.

Voorzitter: M. Wouters.

Raadshcer-Verslaggever: M. Bail.

Advocaat-Generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Buitengewoon huurrecht. — Betekenis van het woord «huurwaarde» in artikel 2 van de buitengewone huurwetten.

Het in artikel 2 van de samengeordende wetten, houdende uitzonderingsbepalingen in zake huishuur, voorkomend woord «huurwaarde», heeft de gebrui-

kelijke betekenis van het woord «huurprijs»; daar- onder moet mitsdien worden verstaan de periodieke som, die de huurder voor het genot van het gebouw zelf betaalt, afgezien van de voor bijkomende prestaties van de verhuurder (b.v. bezoldiging van de huisbewaarder, kosten van vuur, licht- en water-voorziening) verschuldigde vergoedingen.

Dat aan het woord «huurwaarde» deze betekenis moet worden toegekend, blijkt uit het naar aanleiding van de wet van 31 Juli 1947 door de Commissie van Justitie van de Senaat uitgebrachte verslag.

Hieraan doet niet af, dat het woord «huurwaarde» in artikel 10 een andere betekenis heeft en behalve de eigenlijke huurprijs mede de vergoedingen voor bijkomende diensten omvat. Door

deze verschillende betekenissen in twee artikelen aan hetzelfde woord toegekend, is geen tegenstrijdigheid in de wet ontstaan, daar die twee artikelen verschillende voorwerpen bedoelen te regelen.

Dirickx Ch. t/ De Neef L.

Gelet op het bestreden vonnis, door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen op 3 Maart 1949 gegeven;

Over het eerste middel: schending van de artikelen 2 (littera B, par. 1), 3, 10 en 12 der wetten houdende uitzonderingsbepalingen inzake huishuur, samengeschied bij Regentsbesluit van 31 Januari 1949 en 97 der Grondwet.

doordat het bestreden vonnis de normale huurwaarde op 1 Augustus 1939 van het litigieuze appartement, gelegen in de Antwerpse agglomeratie, op 14.300 fr. 's jaars bepaalt, zonder levering van verwarming en warm water, de door eiser te betalen huurprijs vaststelt op 20.720 fr. van 1 October 1947 tot 31 December 1947, en op 25.160 fr. 's jaars van af 1 Januari 1948, goed en geldig verklaart de opzegging, gedaan door verweerder aan eiser op 26 September 1948 tegen 15 October 1949, en eiser veroordeelt het litigieuze appartement te verlaten tegen deze laatste datum en aan verweerder een huursupplement van 7.230 fr. te betalen, en dienvolgens het middel verwerpt, waarbij eiser in zijn in hoger beroep genomen conclusiën betoogde, dat de jaarlijkse normale huurwaarde van het litigieuze appartement op 1 Augustus 1939 12.000 fr. 's jaars bedroeg, afgezien van de som die de huurder moest betalen aan de verhuurder voor bijkomende prestaties van het huurcontract, zoals de levering van water en electriciteit, en dat bijgevolg bedoelde huur viel onder de wettelijke huurverlenging;

om reden dat de normale huurwaarde, die dient in aanmerking te worden genomen om te bepalen of een huurcontract wettelijk verlengd is, moet omvatten niet alleen de prijs van het genot van het gehuurde goed, maar bovendien de prijs der bijkomende prestaties van de verhuurder, zoals de levering van water, gas en electriciteit, en de vergoeding van een huisbewaarder, terwijl de uitdrukking « normale huurwaarde op 1 Augustus 1939 », met het oog op de bepaling van de toepasselijkheid van de artikelen 3 tot 21 en 32 der wetten, houdende uitzonderingsbepalingen inzake huishuur, moet verstaan worden in de zin van de huurprijs, normaal verschuldigd op 1 Augustus 1939 voor het genot van het gehuurde goed, gebeurlijk verhoogd met het bedrag der door de huurovereenkomst ten laste van de huurder gelegde belastingen, maar met uitsluiting van de prijs der bijkomende prestaties van de verhuurder en namelijk van de vergoeding van een conciërge, van de kosten van verwarming, verlichting en levering van water;

Overwegende dat door « huurprijs van een gebouw » doorgaans wordt verstaan de periodieke som, welke de huurder voor het genot van het gebouw zelf betaalt, afgezien van de vergoedingen, verschuldigd voor bijkomende prestaties van de verhuurder; dat de wetgever in artikel 2 der samengeordende wetten, houdende uitzonderingsbepalingen inzake huishuur, het woord « huurwaarde », hetwelk met « huurprijs » dient gelijk te worden gesteld, in die gebruikelijke zin heeft gebezigd; dat immers in het verslag, door de Commissie van Justitie van de Senaat, naar aanleiding van de wet van 31 Juli 1947 met algemene stemmen uitgebracht, wordt verklaard:

« De woorden « normale huurwaarde » in de zin van

artikel 2, omvatten de huur in de eigenlijke zin, dat wil zeggen de periodieke geldsom, welke in de overeenkomst is vastgesteld tegen cantractuele verstrekking van het huurgenot, waarbij nog komen de belastingen, welke in de overeenkomst ten laste van de huurder zijn gebracht, maar met uitsluiting van hetgeen een last vormt wegens diensten of leveringen. Tot voorbeeld van zulke lasten weze vermeld:

» de bezoldiging van een huisbewaarder, de kosten van vuur, licht en water; dat de voorzitter van gezegde Commissie, in de zitting van de Senaat van 5 Juni 1947 die uitlegging bevestigde, zeggende onder meer: « het spreekt vanzelf, geloof ik, dat wanneer wij gewagen van normale huurwaarde, het gaat over al hetgeen voor de eigenlijke huisvesting wordt betaald en dat bij voorkomend geval van de normale huur de waarde van de buitengewone diensten aan de huurder verstrekt dient te worden afgetrokken »;

Overwegende dat ongetwijfeld de woorden « normale huurwaarde » in artikel 10 der huishuurwetten een andere zin hebben dan in artikel 2 en behalve de eigenlijke huurprijs de vergoedingen voor bijkomende diensten bedoelen; maar dat die verschillende betekenissen, aan dezelfde woorden toegekend, geen tegenstrijdigheid in de wet kunnen doen ontstaan; dat de artikelen 2 en 10 een verschillend voorwerp hebben; dat de eerste dier wetsbepalingen betrekking heeft op de toepassingsfeer der huishuurwetten, terwijl artikel 10 de basis vaststelt waarop de huurverhogingen mogen berekend worden;

Overwegende dat derhalve het bestreden vonnis bij de beoordeling van de vraag of het litigieuze appartement onder toepassing viel van artikel 2 der hiervoren aangehaalde wetten, ten onrechte in de normale huurwaarde op 1 Augustus 1939 heeft begrepen het bedrag der uitgaven, voortvloeiende uit de bijkomende aan de huurder verstrekte diensten, die huurwaarde alzo op 14.800 fr. 's jaars bepalande, en dientengevolge heeft beslist, dat overeenkomstig artikel 2 der wet van 24 Augustus 1948, bedoeld appartement buiten de toepassing valt van de artikelen 3 tot 21 en 32 van de huishuurwetten met ingang van 15 October 1949;

Dat het middel gegrond is;

Over het tweede en derde middel: (zonder belang);

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis, doch enkel voor zover het de door verweerder aan aanlegger tegen 15 October 1949 gedane opzegging geldig heeft verklaard en aanlegger heeft veroordeeld om tegen die datum de door hem betrokken ruimten in het perceel Henrietta-lei, n° 10, te Antwerpen ter vrije beschikking van verweerder te stellen, en aanlegger heeft verwezen in de 3/8 der op het hoger beroep gevallen kosten;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen en dat melding ervan zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt ieder der partijen tot de helft der kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, zetelende in hoger beroep.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 3 April 1950.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : MM. Mast (verslaggever) en Buch.

Advocaat : Mr. P. Coppens.

Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Termijn. — Beslissing van loutere bevestiging. — Nieuwe beslissing.

Een beslissing die er zich alleen bij bepaalt een voorgaande beslissing te bevestigen, oefent geen invloed uit op de verjaring welke reeds ingegaan is met de oorspronkelijke beslissing (art. 4, Procedure-Regeling).

Van nieuwe beslissingen, welke nieuwe verjarings-termijnen doen lopen, kan slechts sprake zijn wanneer ofwel nieuwe middelen worden voorgedragen, ofwel wijzigingen in de toestand zijn ingetreden, welke van aard zijn de beslissing te doen wijzigen.

Vandiegem t/ Belgische Staat (Minister van Verkeerswezen).

De Raad van State,

Gezien het verzoekschrift dd. 31 Maart 1949 indiend door Vandiegem Pierre;

Overwegende dat uit het verzoekschrift, zoals het door de memorie van wederantwoord wordt toegelicht, blijkt dat verzoeker de nietigverklaring aanvraagt van de beslissing dd. 25 Januari 1949 van de bestuurscommissie van de pool der zeelieden der koopvaardij, beslissing welke op 8 Februari 1949 door de commissie bevestigd werd en waarbij zijn wederopneming in de pool der zeelieden der koopvaardij geweigerd werd;

Overwegende dat verzoeker, luitenant ter lange omvaart, de 15e Januari 1946 op zijn aanvraag door de bestuurscommissie van de pool tijdelijk ontslagen werd; dat hij op 18 Januari 1949 zijn herinschrijving vroeg; dat, bij beslissing van 25 Januari 1949, op 26 Januari 1949 aan verzoeker betekend, de bestuurscommissie deze aanvraag verwierp; dat op 29 Januari 1949 verzoeker aan de voorzitter van de commissie vroeg de zaak te herzien; dat de bestuurscommissie op 8 Februari 1949 haar beslissing handhaafde;

Overwegende dat de tegenpartij aanvoert dat het beroep tot nietigverklaring ingediend werd meer dan zestig dagen na de betekening aan verzoeker, op 26 Januari 1949, van de beslissing van de bestuurscommissie van de pool der koopvaardij, waarbij zijn aanvraag tot heropneming op de rol geweigerd werd en dat derhalve, bij toepassing van het derde lid van artikel 4 van het besluit van de Regent van 23 Augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, het ingediend beroep niet ontvankelijk is;

Overwegende dat verzoeker in zijn memorie van wederantwoord aanvoert dat het beroep wel tijdig werd ingediend, omdat de termijn van zestig dagen, bedoeld bij bovenvermeld artikel 4, berekend moet worden vanaf de 8e Februari 1949, datum waarop de bestuurscommissie haar beslissing van 25 Januari 1949 handhaafde;

Overwegende dat de beslissing, welke voor de berekening van de verjaring in aanmerking komt, deze is welke op 25 Januari 1949 getroffen werd; dat inderdaad de beslissing dd. 8 Februari 1949 een loutere bevestiging inhoudt van de beslissing dd. 25 Januari 1949;

Overwegende dat beslissingen, die er zich alleen bij

bepalen voorgaande beslissingen te bevestigen, geen invloed uitoefenen op de verjaring welke reeds ingegaan is met de oorspronkelijke beslissing; dat, in dit opzicht, van nieuwe beslissingen welke nieuwe verjaringstermijnen doen lopen slechts sprake kan zijn, wanneer ofwel nieuwe middelen worden voorgedragen ofwel wijzigingen in de toestand zijn ingetreden, welke van aard zijn de beslissing te doen wijzigen;

Overwegende dat de brief dd. 29 Januari 1949, waarbij verzoeker, onmiddellijk na de betekening van de beslissing van de bestuurscommissie, om de herziening van zijn geval verzoekt, geen feiten inriep of geen middelen liet gelden waarvan de commissie geen kennis had op het ogenblik dat zij haar beslissing dd. 25 Januari 1949 trof; dat verzoeker ook niet aanvoert dat er, tussen 25 Januari en 8 Februari 1949, enige wijziging zou ingetreden zijn in de voorwaarden van dewelke zijn heropneming in de pool der zeelieden kon afhankelijk gesteld worden; dat niet blijkt dat de bestuurscommissie, na een nieuw onderzoek, een nieuwe beslissing trof; dat haar beslissing dd. 8 Februari 1949 als de loutere bevestiging van haar beslissing dd. 25 Januari 1949 dient beschouwd; dat het verzoek derhalve niet ontvankelijk is;

Besluit :

Artikel 1. — Het verzoek wordt verworpen.

Artikel 2. — De betaling van het recht van 300 frank wegens kosten, valt ten laste van de verzoeker.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 30 Januari 1950.

Voorzitter : M. Thienpont.

Raadsheren : MM. Van Wetter en Belpaire.

Advocaat-Generaal : M. Vanhoudt.

Advocaten : Mrs. A. Bernard (Brussel) en M. Vandekerckhove.

Architect. — Honorarium. — Onderverdeling van percentage ad 5 %. — Geen extra-honorarium wegens betonwerken.

Wanneer de contractanten nagelaten hebben het aan de architect voor zijn bemoeiingen toekomend honorariumpercentage onder te verdelen, behoort zulks te geschieden door de rechter naar billijkheid in verband met de moeilijkheid van de taak van de architect en de omvang en aard der werken. Noch het advies van het Conseil des Bâtiments civils van 12 Pluviôse, jaar VIII, noch de door beroepsverenigingen van architecten voorgestelde honorarium-regelingen zijn bindend. De rechter moet elk geval op zichzelf beoordelen.

Afwijkend van het vonnis a quo aanvaardt het Hof de volgende onderverdeling van de toegerekende 5 % :

1. Opmaken van ontwerpen, plannen, en bestek	2,5 %
2. Bewerken der uitvoeringsdetails	0,5 %
3. Leiding der werken	1 %
4. Aanvaarden der werken en nazien der rekeningen	1 %

Het gebruik van gewapend beton is normaal geworden en kan geen aanleiding geven tot een extra-honorarium. Ingeval de betonwerken een speciale kennis vorderen behoort de architect zelf een specialist te raadplegen of tenminste de aanbested-

der te waarschuwen, dat de hulp van een vakman nodig is.

Ongenaë t/ Vandekerckhove.

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en regelmatig is naar de vorm; dat het zich beperkt tot : 1° de indeling door de eerste rechter van het ereloon in totaal 5 % van de waarde der werken, in verschillende onderdelen volgens de opvolgende prestaties van de bouwmeester; 2° het vaststellen van een bijkomend ereloon voor betonwerken; 3° de berekening der vergoeding wegens willekeurige verbreking der overeenkomst;

1. Overwegende dat partijen er thans over eens zijn het principieel bedrag van het ereloon, voor de eerste rechter op 5 % van de waarde der werken vastgesteld, te behouden, zodat de betwisting nog alleenlijk over de indeling van hetzelfde loopt;

Overwegende dat, wanneer de contractanten nagelaten hebben deze indeling bij onderlinge overeenkomst te bepalen, de rechtsmacht behoort haar vast te stellen in billijkheid naar de moeilijkheden van de taak van de bouwmeester, haar omvang en de aard der werken; dat noch het advies van 12 pluviöse jaar VIII van de Conseil des Bâtiments civils, noch de honorariumregelingen door beroepsverenigingen van bouwkundigen voorgesteld, bindend zijn, en elk geval zelfstandig door de rechtsmachten moet worden beoordeeld;

Overwegende dat appellant terecht opmerkt dat het opmaken der ontwerpen, plannen en lastenboek naar de huidige vereisten der bouwtechniek en stedenbouw wel de voornaamste plicht van de bouwmeester is; dat deze beschouwing bekrachtigd wordt door het algemeen gebruik van gewapend beton, dat bijzonder moet ingestudeerd worden, zodat in onderhavig geval de indeling van het bestreden vonnis niet juist voorkomt en dit deel der werkzaamheden van de bouwmeester met een percentage van 2,50 % mag worden beloofd; dat verder aan de uitvoeringsdetails en aan de leiding der werken respectief 0,50 % en 1 % mogen worden toegekend;

Overwegende dat de ondervinding aantoonde, dat de aanvaarding der werken en het nazien der rekeningen, die van groot belang zijn voor de meester van het werk, dikwijls door de bouwkundige worden verwaarloosd en het gepast voorkomt het ereloon voor deze werkzaamheden op 1 % vast te stellen;

2. Overwegende dat het Hof zich aansluit bij de beschouwing van het bestreden vonnis, volgens welke het gebruik van gewapend beton normaal is geworden in de bouwtechniek en geen aanleiding kan geven tot een extra-ereloon, dat er zelfs mag worden aan toegevoegd, dat de bouwmeester op eigen kosten een specialist behoort te raadplegen in geval de betonwerken speciale kennis vergen, of ten minste de meester van het werk er van te verwittigen dat de hulp van een vakman nodig is; dat in principe het extra-loon van de vakman moet worden toegekend;

Overwegende dat het aanbod van geïntimeerde om voor de studiën van beton een vergoeding van 10.000 frank aan appellant te betalen, door de eerste rechter ingewilligd, dient te worden bevestigd, bij gebrek aan tegenberoep dienaangaande;

3. Overwegende dat geïntimeerde zich in de procedure in hoger beroep bereid verklaart de gevorderde schadevergoeding van 4.500 frank te betalen wegens willekeurige verbreking der overeenkomst en dit aanbod verkeerdelijk incidenteel hoger beroep noemt;

Dat dit twistpunt aldus verdwijnt en het hoger beroep dienaangaande zonder voorwerp is; dat de

opdracht der aangestelde deskundigen dientengevolge dient gewijzigd te worden;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1945;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en ten dele gegrond, geeft akte aan geïntimeerde dat hij zich bereid verklaart de aangevraagde vergoeding van 4.500 frank met de gerechtelijke interesten wegens willekeurige verbreking der overeenkomst te betalen, en het bestreden vonnis verbeterend, zegt dat het aan appellant verschuldigde ereloon onderverdeeld zal worden als volgt : 2,5 % der waarde der werken voor het opstellen van voorontwerpen, plannen, lastenkohier; 0,50 % voor uitvoeringsdetails; 1 % voor leiding der werken en 1 % voor aanvaarding der werken en nazien der rekeningen;

Bevestigt het bestreden vonnis voor het overige en namelijk wat de benoeming en de opdracht van de deskundigen betreft, behalve wat punt 4 betreft, waaromtrent geen betwisting meer bestaat;

Verwijst de zaak voor verdere behandeling naar de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, anders samengebondeld;

Verwijst elke partij in de helft der kosten van de aanleg.

NOOT : Zie hierna vonnis a quo van de Rechtbank te Kortrijk d.d. 17 Juni 1948.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

17 Juni 1948.

Voorzitter : M. de Necker.

Rechters : MM. Kerkhove en Dhanens.

Advocaten : Mrs. A. Bernard (Brussel) en
M. Vandekerckhove.

Architect. — Honorarium. — Juridische aard van de overeenkomst tussen aanbesteder en architect. — Niet-bedongen honorarium. — Percentage ad 5 % toegekend. — Onderverdeling daarvan. — Als regel geen extra-honorarium wegens betonwerken. — Schadeloosstelling wegens eenzijdige verbreking van de overeenkomst. — Vergoeding wegens niet onder de overeenkomst vallende werkzaamheden.

De overeenkomst tussen de aanbesteder en de bouwmeester of architect kan naargelang de omstandigheden zowel het karakter van huur van werk en van diensten (art. 1710 B. W.) als dat van lastgeving (art. 1984 B. W.) hebben.

Het opmaken van voorontwerpen, plannen, uitvoeringsdetails en bestek geschiedt krachtens huur van werk; de leiding van de werken, het aanvaarden daarvan, het onderzoek en de regeling van de rekeningen van aannemers geschieden krachtens lastgeving, ten minste indien de aanbesteder aan de architect last heeft gegeven om voor hem en in zijn naam te handelen en hem tegenover derden te verbinden.

Wanneer een honorarium tussen partijen overeen gekomen is, zijn zij in principe daaraan gebonden met deze beperking echter, dat in geval van lastgeving de rechter het overeengekomen honorarium kan verminderen, indien het overdreven lijkt en in overeenstemming brengen met de verrichte prestaties.

Indien geen honorarium is overeengekomen, wordt

het in geval van geschil door de rechter bepaald in verband met de bewezen diensten en met inachtneming van de gebruikelijke tarieven.

De rechtbank bepaalt het honorarium ad 5 % van de kostprijs van de werken, overeenkomstig het vóór de oorlog algemeen geldende gebruik.

Dit percentage wordt als volgt onderverdeeld :

1. Opmaken van voorontwerpen, plannen, detailplannen en bestek 1,5 %
2. Leiding en toezicht op de werken 1,5 %
3. Opneming, aanvaarding en goedkeuring der werken en betaling der rekeningen 2 %

Om rechtsgewoonte te worden moet een gewoonte oud zijn, voldoende verspreid en algemeen erkend.

Wat betreft de afgelaste werken heeft de architect recht op honorarium, doch niet op het gehele honorarium; in dat geval moet de aanbesteder de architect schadeloosstellen voor zijn uitgaven, arbeid en gederfde winst.

Het honorarium van de architect dekt alle prestaties, begrepen in het normale voorwerp van de overeenkomst tussen aanbested en architect.

Het aanwenden van betonwerken is zo algemeen geworden, dat het geacht moet worden te vallen onder de normale werkzaamheden van de architect, zodat voor het opmaken van plannen en berekeningen betreffende gewoon betonwerk aan de architect geen extra-honorarium verschuldigd is. Tot extra-honorarium kunnen alleen nog aanleiding geven betonwerken, die een bijzondere kennis vorderen en gewoonlijk opgedragen worden aan specialisten.

De aanbesteder kan ten allen tijde de overeenkomst verbreken, doch is in dit geval verplicht de architect schadeloos te stellen voor al zijn uitgaven, arbeid en winstderving, tenzij hij bewijst, dat er ernstige redenen voor de verbreking bestonden (art. 1794 B.W.).

De architect heeft in geval van ongegronde verbreking van het contract recht op zijn honorarium onder aftrek der onkosten, welke hij dientengevolge heeft uitgespaard, van hetgeen hij heeft kunnen verdienen gedurende de tijd, die hij niet aan het aangenomen werk heeft moeten besteden en van een zeker bedrag wegens zijn gedeeltelijke onthefing van verantwoordelijkheid.

De architect is krachtens zijn overeenkomst met de aanbesteder niet verplicht als deskundige op te treden naar aanleiding van een geschil tussen de aanbesteder en diens buur. Heeft hij zulks wel gedaan, zo heeft hij recht op vergoeding, waarvan het bedrag bij gebreke van overeenkomst tussen partijen daaromtrent, moet vastgesteld worden op grond der bepalingen betreffende de prestaties van deskundigen in burgerlijke zaken.

Ongenaë t/ Vandekerckhove.

Overwegende dat de eis strekt tot de betaling der som van 66.572,37 fr., zijnde het saldo verschuldigd gebleven voor verschillende prestaties, namelijk : ereloon voor het optrekken van een gebouw met appartementen, 84,000,— fr., ereloon op de waarde van weggelaten werken, 27,000,— fr.; ereloon voor berekeningen van gewapend beton, 7.472,37 fr.; vergoeding wegens ontijdige verbreking der opdracht, 4.500,— fr.; 1.800,— fr. ereloon als deskundige, zijnde in het geheel 124.772,37 fr.; waarop in drie verschillende stortingen 58.200,— fr. ter afkorting werden betaald;

Aangaande het ereloon van bouwkundige.

A. Wat betreft de gewone werken :

Overwegende dat verweerder geteisterd werd op 21 Juli 1944 en de zetel van zijn handel, 6 Graanmarkt, te Kortrijk, vernietigd werd;

Dat hij zich met het oog op de wederopbouw gericht had tot de bouwkundigen P... en D... voor het vervaardigen van plannen;

Overwegende dat deze gedeeltelijk werden uitgevoerd;

Overwegende dat tengevolge van moeilijkheden, gerezen tussen verweerder en de door hem gekozen architecten, hij zich tot eiser wendde;

Dat deze laatste hem verschillende prestaties leverde — over welker omvang partijen niet akkoord gaan — tot het voltrekken van het bouwwerk;

Overwegende dat verweerder beweert dat het hem aangerekende ereloon overdreven is;

Overwegende immers dat hij tegenwerpt : 1° dat het vergoedingspercentage van 6 % te hoog is; 2° dat de kosten van het gebouw, door eiser geschat op 2.000.000 frank, te hoog geraamd zijn; 3° dat eiser maar een gedeelte der prestaties heeft uitgevoerd, welke in de opdracht van de architect begrepen zijn, en zijn ereloon moet berekend worden op de werkelijk geleverde prestaties en vergoed op basis der verschillende onderdelen, waarin het totaal van 5 % ereloon moet worden verdeeld;

1. Wat het eerste punt betreft :

Overwegende dat krachtens artikel 1710 Burgerlijk Wetboek de huur van werk en van diensten een contract is, waardoor de ene partij zich verbindt om iets voor de andere partij te doen tegen een bedongen prijs;

Overwegende dat krachtens artikel 1984 Burgerlijk Wetboek de lastgeving een handeling is, waardoor een persoon aan een ander persoon macht geeft om een juridische daad voor de lastgever, in zijn naam te verrichten;

Overwegende dat van meet af aan blijkt dat het contract, gesloten door de meester van het werk met de bouwmeester of architect, naargelang van de omstandigheden, het karakter dezer beide contracten dragen kan;

Dat het opmaken van voorontwerpen, plannen en uitvoeringsdetails en lastenboek een huur van werk zal zijn, terwijl de leiding der werken, het agereen of aanvaarden daarvan, het onderzoek en de regeling der rekeningen van aannemers een contract van lastgeving zal zijn of niet, naargelang de architect al dan niet opdracht gekregen heeft van de meester van het werk om voor hem en in zijn naam te handelen en hem tegenover derden te verbinden;

Overwegende dat, wanneer een ereloon tussen partijen bepaald werd, partijen, in principe, daardoor verbonden zijn, met deze beperking echter dat, in geval van lastgeving, het overdreven conventioneel ereloon door de Rechtbanken mag verminderd worden en in evenredigheid gebracht met de geleverde prestaties (Rép. pr. dr. belge, v° Mandat; Pont : Mandat, n° 1109; Troplong : Mandat n°s 246, 247 en 262; Guilouard : Mandat n° 166; Ruben de Couder : Mandat n° 58; Jossierand : Dr. civ., T. II, n° 1414; Planiol et Ripert : Dr. Civ., T. XI, n° 1484; T. VI, n° 214; Capitant : De la cause dans les obligations, n°s 97 en 98; De Page : Dr. Civ., T. I, n° 71; T. II, n° 467; IV, n° 849, V, n° 430; Demontes : De la lésion dans les contrats entre majeurs, p. 139; Larombière : Obligations, art. 1131, n° 13; Beltjens : Encyclop. Dr. Civ., T. VI, art. 1984, bl. 87, n° 16ter; Verbr., 17 Jan. 1851, Pas. 1851, I, 314; 24 Nov. 1889, Pas. 1890, I, 27; Beroep Gent, 11 Juni 1849, Pas. 1849, II, 339);

Overwegende dat, ingeval geen ereloon door de

overeenkomst vastgelegd werd de rechter dit vaststelt, in geval van geschil, in verband met de bewezen dienst en in acht nemende de gebruikelijke tarieven;

Overwegende dat in zake niet wordt bewezen dat vóór het presteren van de diensten door de bouwmeester, een akkoord tot stand kwam betreffende het te betalen ereloon;

Overwegende dat het voor eiser niet opgaat zich te beroepen op de brief van 14 December 1946;

Dat immers eiser zich er bij beperkt daarin te zeggen: «Tot nu toe worden de erelonen van de » bouwmeesters geschat volgens het barema der Federatie van Bouwkundigen van België, dat overeenstemt met dit verschenen in het Staatsblad van » 1 Juni 1944. Uwe werken mogen geplaatst worden » in categorie 2, artikel 16, die een minimum voorziet » van 5 % »;

Overwegende dat de percentage-schaal niet bij de brief werd gevoegd en eiser te doen had met een niet ingewijd persoon in zake bouwkunde;

Overwegende dat daarbij de aanduiding in de brief onjuist is; dat immers volgens het «Barème minimum des honoraires élaboré par la fédération royale des sociétés d'architecture de Belgique» 1934, 2e uitgaaf, het minimum ereloon der categorie 2 vastgesteld wordt op 6 % en niet op 5 %;

Overwegende dat dus geen akkoord gesloten werd nopens de betaling op grond van die tabel, daar juist het aangegeven percentage daarvan afwijkt;

Overwegende dat dus, in geval van geschil, de Rechtbank bevoegd is om het te betalen ereloon vast te stellen;

Overwegende dat, wat de bouwkundigen betreft, niet uit het oog mag verloren worden, dat dezen over een monopolie beschikken, daar door de wet van 20 Februari 1939 de titel en het beroep van architect beschermd worden en de openbare machten alsook de particulieren voor het optrekken of wijzigen van gebouwen zich tot een bouwmeester moeten wenden, wanneer een machtiging tot bouwen wordt vereist;

Overwegende dat ook dient opgemerkt te worden dat het ereloon in percenten berekend op de kostprijs der werken de schommelingen der duurte van het bouwbedrijf volgt en niet beperkt wordt door de wettelijke beperkingen, betreffende de lonen en salarissen;

Overwegende eindelijk dat in een geteisterde stad zoals Kortrijk enerzijds de heropbouw aan de architecten veel en loongevend werk bezorgt en anderzijds de vraag naar bouwstoffen en werkkrachten de duurte der bouwwerken geweldig doet stijgen;

Overwegende dat, al deze elementen in acht genomen, van het gebruikelijk en voor de oorlog algemeen toegepast percentage van 5 % niet dient te worden afgeweken;

Dat dit percentage als volgt onderverdeeld wordt: opmaken der voorontwerpen, plannen, detailplannen en lastenkohier 1½ %; leiding en toezicht der werken 1½ %; agreatie der werken, nazicht en goedkeuring en betaling der rekeningen, 2 % (Rép. pr. dr. Belge, T. III, bl. 753, n° 229; Rechtbank Kortrijk, 25 April 1947, in zake Doods t/ Gemeente Aarsele);

Overwegende dat eiser zich tevergeefs beroept op de schaal der «Fédération royale des sociétés d'architecture de Belgique» als normale honorariumregeling, in afwezigheid van overeenkomst;

Overwegende dat die regeling geen kracht van rechtsgewoonte bekomen heeft en slechts nuttige aanduidingen verschaffen kan;

Dat immers een gewoonte om rechtsgewoonte te worden, oud moet zijn, voldoende verspreid en algemeen bekend;

Dat bewuste regeling zo weinig aan deze voorwaarden beantwoordt dat zij reeds meermaals gewijzigd werd, zodat de tabel, verschenen in «Le Code des droits et obligations et barèmes des honoraires de l'architecte», opgemaakt door de Société Centrale d'Architecture, geenszins overeenstemt met de tabel 1934 der «Fédération Royale des sociétés d'architecture»;

Dat ook moet aangestipt worden dat deze regelingen uitsluitend uitgaan van belanghebbenden zelf, zonder medewerking of advies van derden, zodat opmerkelijk is dat het percentage, toegekend aan de verschillende bewerkingen, niet evenredig is met de aan de meester van het werk bewezen dienst, hetgeen blijkt, indien men in acht neemt dat op de 6 % van tarief II maar 0,25 % worden toegekend aan het nazicht, goedkeuring en regeling der rekeningen van de aannemers, hetgeen van gewicht is voor diegene die bouw en de kosten bestrijden moet;

2. Wat het tweede punt betreft :

Overwegende dat eiser de kosten van het gebouw op 2.000.000 fr. raamt en volle ereloon aan 6 % vordert over een bedrag van 1.400.000 fr. en de ¾ van dit ereloon over 600.000 fr.;

Overwegende dat de bouwmeester maar recht heeft op ereloon voor de door hem gepresteerde diensten;

Overwegende dat wat betreft de weggelaten werken de architect recht heeft op ereloon, echter niet op het totaal ereloon; dat het niet uitvoeren van voorziene werken immers dient aangezien te worden als zijnde het gedeeltelijk verbreken van het akkoord door de besteller aangaande een reeds begonnen werk;

Overwegende dat, in dit geval, de besteller de architect schadeloos moet stellen voor zijn uitgaven, zijn arbeid en wat hij bij de aanneming had kunnen winnen;

Overwegende dat dienaangaande ook de honorariumregeling der «Fédération des sociétés d'architecture» niet bindend is;

Overwegende dat in aanwezigheid van het verschil van raming van partijen tot een deskundig onderzoek dient te worden overgegaan;

3. Wat het derde punt betreft :

Overwegende dat verweerder beweert dat eisers berekening overdreven is, daar hij in zijn opdracht begrepen prestaties niet verricht heeft;

Overwegende dat hij eerst opmerkt dat eiser gebruik gemaakt heeft van het voorontwerp en de plannen der architecten D... en P..., die betaald werden door verweerder, en wier werk de prestaties van eiser veel vergemakkelijkt heeft;

Dat inderdaad deze laatste een technische basis had voor zijn plannen, zodat dit feit in aanmerking moet komen voor de berekening van het ereloon;

Overwegende dat verweerder nog opmerkt dat, wat betreft de leiding der werken, eiser zich niet heeft moeten inlaten met volgende werken: schrijnwerk, electriciteit, plakwerk en plafonering, loodwerk, hangen slotwerk, arduin, glaswerk en lift;

Dat eiser alleenlijk de werken van de aannemer Herpoel geleid heeft, die het ruw gebouw heeft gezet — metselwerk en kap — tegen een bedrag van 416.985 fr.;

Overwegende eindelijk dat verweerder laat gelden dat, na Augustus 1947, de architect geen verdere opdracht meer heeft uitgevoerd, zodat het nazicht en de regeling der rekening van de aannemer door hem niet werd gedaan;

Overwegende dat eiser hierop antwoordt dat hij in

feite van de hem door verweerder medegedeelde plannen en documenten geen gebruik heeft kunnen maken; dat hij immers nieuwe voor-ontwerpen en plannen heeft moeten opmaken, werk dat, door de eisen van verweerder en de flaters en vergissingen van de eerste architecten, ingewikkelder voorkwam, ver van vergemakkelijkt te zijn;

Overwegende dat het principe vaststaat dat eiser moet vergoed worden voor en in de mate der bewezen diensten; dat partijen echter tegenstrijdig zijn in feite;

Dat dus een deskundig onderzoek geboden is;

B. Wat betreft het ereloon voor berekeningen van het gewapend beton :

Overwegende dat eiser een som van 12.000 fr. + 7.472,37 fr. = 19.472,37 fr. in rekening brengt voor uitzonderlijke prestaties, zijnde voor studie en berekeningen van het gewapend beton, waarvan de détails opgegeven worden in de brief van 20 Augustus 1947;

Dat van die som 7.472,37 fr. zouden verschuldigd blijven;

Dat hij op de waarde dezer betonwerken ten belope van 124.539,60 fr., een bijkomend ereloon van 6 % in rekening brengt, zodat het totaal ereloon op deze werken tot 12 % stijgt;

Overwegende dat verweerder opmerkt dat de som van 12.000 fr. door hem in afkorting werd betaald van zijn totale schuld, in afwezigheid van imputatie;

Overwegende dat het ereloon van de architect de prestaties dekt begrepen in het normaal voorwerp der overeenkomst tussen bouwmeester en meester van het werk;

Dat in de beginne van het gebruik op grote schaal van betonwerken in de bouw, de houding en het bedrag van het beton in de bouwwerken onvoldoende bekend waren, zodat de architecten zich wendden tot specialisten in de behandeling van het beton voor de plannen en berekeningen dienaangaande;

Overwegende dat betonwerken zich meer en meer uitbreiden en gebruikt worden; dat dit materiaal in zijn behandeling en reacties beter en beter bekend wordt; dat de kennis der betonwerken meer en meer als normaal voorkomt in de opleiding der architecten, des te meer daar het diploma van architect alleen mag worden uitgereikt door erkende onderwijsinrichtingen, aan dewelke bepaalde studieprogramma's worden opgelegd (wet van 20 Februari 1939, artt. 2 en 3);

Dat het oprichten van betongebouwen in de normale bevoegdheid van de architect gevallen is;

Dat dus in principe het opmaken van plannen en berekeningen, wat betreft gewoon betonwerk, geen aanleiding geeft tot extra-ereloon, op straf de normale opdracht van de bouwmeester om zo te zeggen totaal te beroven van inhoud daar, waar betonwerk overwegend is, en de architect een dubbel ereloon te laten aanrekenen voor een werk, dat tengevolge der wijzigingen der bouwtechniek normaal in zijn bevoegdheid valt;

Overwegende dat alleen nog kunnen aanleiding geven tot extra-ereloon die betonwerken, welke nog bijzondere kennis vergen en gewoonlijk voorbehouden zijn aan specialisten;

Overwegende dat verweerder als bijkomend ereloon 10.000 fr. aanbiedt;

Overwegende dat verweerder dus in feite aanneemt dat een zeker supplement verschuldigd is;

Overwegende dat dit aanbod voldoende is, daar het ongeveer 3 % bijkomende vergoeding vertegenwoordigt voor de betonwerken, zodat het ereloon wat deze betreft ongeveer 8 % bedraagt;

C. Wat betreft de schadevergoeding voor willekeurige contractbreuk :

Overwegende dat eiser 4.500 fr. vordert als schadevergoeding voor willekeurige contractbreuk;

Overwegende dat de architect, door een huur van diensten gehouden zijnde, de besteller van het werk het akkoord door zijn enkele wil verbreken kan (art. 1794 B. W.);

Dat hij echter de werknemer schadeloos moet stellen voor al zijn uitgaven, arbeid en verloren winst;

Dat de meester van het werk hieraan alleenlijk ontsnappen zal in geval hij bewijst dat er grondige redenen bestonden voor de verbreking der overeenkomst;

Overwegende dat verweerder beweert dat vergoeding alleen verschuldigd is in zover eiser beweert dat hij schade geleden heeft;

Overwegende dat dit niet juist is; dat artikel 1794 Burgerlijk Wetboek niet de « *damnum emergens* » beoogt, maar de « *lucrum cessans* », het gemis aan winst;

Dat normaal gesproken, kan aangenomen worden dat het honorarium van de architect, na aftrek zijner onkosten, een winst laten moet;

Overwegende dat verweerder aan eiser het recht betwist voor zijn berekening te steunen op de honorarium-regeling der Federatie der Bouwmeesters;

Overwegende dat de architect in geval van willekeurige contractbreuk recht heeft op het ereloon, onder aftrek der onkosten, welke hij had moeten maken, van de tijd die hij had moeten aan het werk wijden en die vrij geworden is voor andere renderende prestaties en van een zeker « *quantum* » vergoeding voor de verantwoordelijkheid welke hij niet dragen moet;

Dat, dit alles in acht genomen, de helft van het normaal ereloon hem mag worden toegekend op het bedrag der prestaties waarvan hij beroofd werd;

Overwegende dat partijen nopens dit bedrag niet akkoord gaan;

D. Wat betreft het ereloon voor deskundig onderzoek:

Overwegende dat eiser 1.800 fr. vordert voor de prestaties die hij gedaan heeft tijdens het geschil dat gerezen was tussen verweerder en zijn gebuur Blanckaert;

Overwegende dat verweerder beweert dat deze prestaties in eisers normale opdracht van architect vielen;

Dat hij forfaitair 500 fr. aanbiedt;

Overwegende dat de architect uit hoofde zijner opdracht aan de eigenaar alle nuttige wenken, inlichtingen en ophelderingen geven moet, wat betreft het oprichten van het gebouw; dat hij nochtans niet gehouden is zelf op te treden als deskundige tegenover de gebuur;

Dat in geval hij zelf, als expert, in aanraking gekomen is met een gebuur van de meester van het werk om een' geschil op te lossen, de architect recht heeft op vergoeding (Delvaux, *Droits et obligations des architectes*, bl. 109; David de Penarum : *Code des architectes*, n°s 751, 752; Maaselin : *Honor. des arch.*, n° 158);

Overwegende dat, in afwezigheid van een akkoord dienaangaande, het bedrag ervan dient bepaald te worden op grond der bepalingen aangaande de prestaties van deskundigen in burgerlijke zaken;

Dat dezen hun staten moeten opmaken volgens vacaties van drie uur, waarvan de vergoeding wordt vastgesteld door de Rechter, in verband met de aard en de technische moeilijkheid en waarde der prestatie;

Overwegende dat geen de minste inlichting dienaangaande gegeven wordt;

Dat in de brief van 20 Augustus 1947 alleen gezegd wordt, dat eiser verschillende opmetingen heeft gedaan, bevindingsstaten heeft opgemaakt en een overeenkomst met de buurman heeft gesloten;

Overwegende dat, in afwezigheid van enige andere aanduiding, deze prestaties drie vacaties kunnen in beslag genomen hebben;

Dat voor de raming der staten de vacatie geraamd wordt op 450 fr., zodat 1.350 fr. aan eiser ten goede zou komen;

Overwegende dat de Rechtbank, bij gebrek aan voldoende rekening, niet in staat is een voorschot aan eiser toe te kennen;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Zegt voor recht dat, in afwezigheid van een akkoord tussen partijen aangaande het ereloon, aan eiser verschuldigd als architect, dit ereloon 5 % bedraagt, berekend op de waarde van de bouw, voor al de prestaties, normaal begrepen in de opdracht van de bouwmeester;

Zegt dat dit percentage als volgt dient verdeeld te worden: 1½ % voor het opmaken van voor-ontwerp, plannen en lastenkolier; 1½ % voor de leiding en toezicht; 2 % voor de bijstand bij de agreatie der werken, nazicht, goedkeuring en betaling der rekeningen;

Zegt dat verweerder eenzijdig een einde gesteld heeft aan het contract en eiser uit dien hoofde recht heeft op vergoeding;

Stelt aan als deskundigen de heren J. Cloquet, bouwkundige, professor aan de Hogeschool te Gent; Camille De Raedt, hoofdingenieur, directeur van Bruggen en Wegen te Kortrijk, en G. Vandekerckhove, aannemer van openbare en private werken te Kortrijk;

Dewelke zich ter plaats zullen begeven, partijen zullen aanhoren, alle nodige inlichtingen zullen inwinnen, kennis zullen nemen van de bescheiden en in een met redenen omkleed verslag:

1° zullen zeggen of eiser enig nut heeft kunnen trekken uit de plannen en bescheiden, hem overgemaakt en opgesteld door de vorige architecten;

2° in bevestigend geval vaststellen in hoever het ereloon, toegekend voor het opmaken van voor-ontwerp en plannen, om die reden dient verminderd te worden;

3° de verschillende geleverde prestaties zullen opsommen, het bedrag ervan vaststellen in bouwwaarde en het ereloon ervan zullen berekenen op grond van het in dit vonnis toegekende percentage en met inachtneming van de verschillende onderdelen van dit percentage;

4° de waarde der prestaties zullen vaststellen, welke eiser om reden van eenzijdige contractbreuk niet heeft kunnen leveren en de vergoeding berekenen, welke aan eiser toekomt op basis van de helft van het normaal ereloon;

5° de algemene rekeningen zullen opmaken van hetgeen eiser nog te goed zou kunnen hebben op grond der vaststellingen van het deskundig onderzoek en der gegevens van het vonnis;

Zegt dat de deskundigen hun verslag zullen sluiten met de wettelijke eedformule en het indienen binnen de twee maanden na aanvaarding hunner opdracht;

Verwijst de zaak naar de Algemene Rol;

Kosten voorbehouden.

NOOT: Zie hiervoor het arrest van het Hof van Beroep te Gent, dd. 30. Januari 1950.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE MECHELEN

22 Mei 1950.

Voorzitter: M. Hellemans.

Advocaten: Mrs. Koll en Van Heurck.

Arbeidsongevallen. — In casu geen arbeidsovereenkomst doch een verhuring van bedrijvigheid (aannemingsovereenkomst). — Niet-toepasselijkheid van de arbeidsongevallenwet.

De overeenkomst, waarbij de ene partij zich tegenover de andere verbindt om een schip binnen een bepaalde tijd van een bepaalde plaats naar een andere plaats over te brengen tegen betaling van een bepaalde prijs, is geen verhuring van arbeid doch een verhuring van bedrijvigheid (louage d'industrie, aannemingsovereenkomst), waarbij geen verhouding van ondergeschiktheid bestaat, zodat de arbeidsongevallenwet van 24 December 1903 daarop niet van toepassing is.

De verhuring van arbeid heeft tot voorwerp het presteren tegen vergoeding van arbeid als zodanig, onder het gezag en de leiding van de werkgever.

De verhuring van bedrijvigheid heeft tot voorwerp het verrichten van een bepaald werk tegen vergoeding, zonder dat er ondergeschiktheid bestaat.

Wwe Maerevoet t./ Decléene en N.V. Le Phénix Belge.

Aangezien eiseres Wed. Maerevoet bij geregistreerd exploit van deurwaarder L. Van Wassenhove te Antwerpen dd. 5 Mei 1948 in hoger beroep komt tegen een vonnis, op tegenspraak gewezen door de Heer Vrederechter van het kanton Mechelen Zuid op 26 Maart 1948, welk vonnis haar eis afwijst tot betaling der wettelijke vergoedingen die haar zouden verschuldigd zijn ten gevolge van een arbeidsongeval met dodelijke afloop, overkomen aan haar echtgenoot te Ruisbroeck-bij-Puurs op 2 September 1944;

Aangezien het hoger beroep regelmatig is naar de vorm en tijdig werd ingediend, dat de ontvankelijkheid ervan niet betwist wordt;

Gezien het in regelmatige vorm overlegde vonnis waartegen hoger beroep;

Aangezien beroepster het vonnis a quo bestrijdt, beweerde dat wijlen haar echtgenoot tegenover beroepenen gebonden was door een arbeidscontract en dat dienvolgens de wet op de vergoeding der arbeidsongevallen toepasselijk is op het ongeval;

Aangezien de wet van 24 December 1903 in haar artikel 1 bepaalt dat de vergoeding der schade, voortkomende uit ongevallen, overkomen aan werklieden in de loop of tengevolge van de uitvoering der arbeidsovereenkomst omschreven bij de wet van 10 Maart 1900, geregeld wordt overeenkomstig de bepalingen van deze wet (24 December 1903);

Aangezien het er dus op aankomt, na te gaan of de gesloten overeenkomst tussen het slachtoffer Maerevoet en De Cleene, eigenaar van het schip, beheerst wordt door de wet van 10 Maart 1900;

Aangezien artikel 1 der wet van 1900 bepaalt dat »deze wet de overeenkomst regelt krachtens dewelke een werkman zich verbindt te arbeiden onder het »gezag, het bestuur en het toezicht van het hoofd »ener onderneming of van een patroon tegen een »door deze laatste te betalen loon, berekend, hetzij »naar de duur...»

Aangezien naar de rechtsleer (zie De Page, t. IV, nr 841 en volgende) de arbeidscontracten zich, logi-

schermwijze in twee vormen onderverdelen : Enerzijds : de verhuring van arbeid (louage de travail) met als voorwerp : het presteren tegen vergoeding van arbeidskracht, van arbeid als dusdanig, als bron van arbeidsvermogen, wat het bestaan van een dienstverband insluit, vermits deze overeenkomst de werkgever machtigt door de werknemer werken van alle aard in verband met zijn ambacht te doen uitvoeren op de door hem — werkgever — bepaalde tijd en wijze; en anderzijds : de verhuring van bedrijvigheid (louage d'industrie) ook bekend als contract van aanneming, met als voorwerp het presteren tegen vergoeding van een wel bepaald werk;

Aangezien de overeenkomst, gesloten tussen Maerevoet en De Cleene, als voorwerp had : de boot van De Cleene van Gent naar Vilvoorde over te brengen, binnen een bepaalde tijd tegen betaling van een bepaalde prijs;

Aangezien deze overeenkomst de kenmerken heeft van de verhuring van bedrijvigheid en niet die van verhuring van arbeid zoals vereist bij artikel 1 der wet van 10 Maart 1900;

Aangezien inderdaad bedoelde overeenkomst een voorwerp had : het overbrengen van de boot « Dollar »; dat dit werk uit te voeren was binnen een bepaalde tijd, maar buiten alle bestuur of toezicht van de werkgever, vermits Maerevoet, om reden van vakkennis, als medecontractant gekozen werd en noch van De Cleene noch van een schipper in naam van De Cleene vergezeld was tijdens de reis; dat Maerevoet dus nopens zijn werk geen bevelen moest noch kon ontvangen, daar hij slechts vergezeld was van de 14-jarige en onervaren zoon De Cleene;

Aangezien het vonnis a quo dus terecht beslist heeft dat, bij gebrek aan de band van ondergeschiktheid de wet op de vergoeding der arbeidsongevallen niet toepasselijk was;

Aangezien eiseres in beroep ten onrechte opwerpt dat Maerevoet lid was van de bemanning van een binnenvaartuig en dienvolgens de vergoeding van het ongeval geregeld wordt door de wet op de vergoeding der arbeidsongevallen;

dat inderdaad normalerwijze de bemanning van een boot gebonden is door een « verhuring van arbeid » tegenover haar werkgever tot wiens beschikking zij haar werkkracht stelt, terwijl in casu Maerevoet, zoals hoger aangetoond, zich slechts tot het uitvoeren van een bepaald werk verbonden had;

Aangezien het getuigenverhoor, gehouden door de heer Vrederechter, evenmin bewezen heeft dat Maerevoet door een band van ondergeschiktheid tegenover De Cleene zou verbonden zijn geweest;

Aangezien de bepalingen van de artikelen 2, 34, 36, 37, 40 en 41 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken werden nageleefd;

Om deze redenen :

de Rechtbank, rechtdoend in hoger beroep, ontvangt het beroep, en er recht op doende, alle andere of strijdige besluiten verwerpende, bevestigt het vonnis a quo;

Veroordeelt eiseres in hoger beroep tot al de kosten.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BIBLIOGRAPHIE

VAUTHIER M. : Précis du droit administratif de la Belgique. - 3e édition, Brussel. - Ferd. Larcier. - 1950. - 2 vol. 760 p.

Van het bekend leerboek van Belgisch administratief recht, dat in 1928 werd uitgegeven door Prof. Maurice Vauthier, der Universiteit te Brussel, is thans een 3e uitgave verschenen.

Zoals de 2e uitgave is ook deze nieuwe editie bijgewerkt door de zorgen van de zoon van de schrijver, Prof. Marcel Vauthier, lid van de Raad van State.

Het werk is te algemeen bekend in de Belgische rechtsliteratuur opdat het zou nodig zijn opnieuw de verdiensten ervan in het licht te stellen.

Met zijn zakelijk betoog, zijn helderheid en zijn systematische voorstelling der stof is het voor de Belgische studenten een klassiek leerboek geworden voor het administratief recht.

In een domein, zoals dit van het bestuursrecht, waar vooral in de laatste tijd zulke diepgaande veranderingen en hervormingen tot stand zijn gekomen, is deze nieuwe uitgave, die volledig up to date is en die ook verwijst naar de jongste rechtsleer en rechtspraak, bijzonder welkom.

Zoals te verwachten vormt het hoofdstuk gewijd aan de betwistingen in-zake administratie en aan de Raad van State een van de belangrijkste aanvullingen van dit uitstekend werk.

R. V.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Het bestuur van het Verbond der Belgische Advocaten is bijeengekomen op 15 September.

In de eerste plaats heeft het bestuur beslist een beker ter beschikking te stellen voor de sportieve kampioenschappen der verenigingen samengesteld uit leden der Balie. Het reglement zal later gepubliceerd worden.

Er is ook beslist geworden een prijs van 10.000 fr. in speciën toe te kennen aan de schrijver van het beste werk opgesteld in een van de beide landstalen betreffende « De afschaffing en de vermindering der gerechtskosten, alsook de middelen die dienen aangevend zowel in de huidige praktijk als in een eventueel nieuw in te voeren wetgeving om de gang van het gerecht te bespoedigen ».

Er wordt aan herinneerd dat het handschrift kan ingediend worden door elk lid regelmatig bij het Verbond der Belgische Advocaten ingeschreven vóór 31 December 1950.

Na 1 Mei worden geen handschriften meer aanvaard. De jury zal later worden samengesteld.

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Het Verbond heeft het hieronderstaand rondschrijven aan zijn leden toegezonden.

* * *

Jaar 1950-1951 — Eerste rondschrijven

Beste Confrater,

Op de drempel van het nieuwe gerechtelijke jaar, spreekt het Verbond zijn volstrekt vertrouwen uit in

de verwezenlijking van het voor dit jaar vastgelegd programma dat volledig bepaald werd te Charleroi, op 24 Juni.

Onze eerste algemene vergadering wordt gehouden in het Gerechtshof te Antwerpen, de laatste Zaterdag van September en begint om 14 u. 30 stipt..

Zoals U reeds weet zal er het vraagstuk besproken worden van de Specialisatie in het Beroep, een uiterst aktueel onderwerp dat meer in het bijzonder onze jonge Confraters aanbelangt.

U weet hoe zeer wij op uw aanwezigheid gesteld zijn. Teken die dag aan in uw agenda; offer een weekeind op aan de verdediging uwer belangen en voor het genoegen uw Confraters weer te ontmoeten; zodoende wordt uw tijd nuttig besteed.

Zij die suggesties of opwerpingen voor te leggen hebben nopens de kwestie der Specialisatie zullen goed doen ze, zo mogelijk, reeds nu, mede te delen aan onze verslaggever Confrater, Mr Roland, Britselei, 28, Antwerpen.

Wij nodigen U reeds nu uit eveneens in uw agenda de bijeenkomst te Namen aan te tekenen, die zal plaats grijpen de laatste Zaterdag van Oktober.

Het is in het Gerechtshof dier stad dat het Verbond, op haar tweede jaarlijkse bijeenkomst, hoopt het zo dringende vraagstuk der zaakgelastigden voorgoed te regelen.

Met het wetsvoorstel dat er zal weerhouden worden zullen nauwkeurig omschreven oplossingen, met onmiddellijke toepassing, aangenomen worden tegen allen die rechtstreeks of onrechtstreeks sommige taken uitvoeren die ons worden voorbehouden.

Wij hebben de samenwerking van allen nodig, want wij zijn niet van zins dat die bijeenkomsten eenvoudige gedachtenwisselingen zouden zijn en blijven.

Wij koesteren het inzicht binnen zeer korte termijn de voorwaarden vast te leggen voor een belangrijke wedstrijd die zal openstaan voor alle leden van het Verbond. Het Verbond heeft inderdaad besloten een belangrijke prijs toe te kennen aan het beste werk over «De afschaffing en de vermindering der gerechtskosten, mitsgaders over de in de huidige praktijk als door het in het gebeurlijk in het leven roepen van een aanvullende wetgeving te gebruiken middelen die zouden toelaten de loop van het gerecht in alle zaken te bespoedigen».

Het handschrift mag in één der twee landstalen geschreven zijn.

Alvorens de modaliteiten van die wedstrijd vast te leggen, vraagt het Comité U of U een suggestie of een raad te geven hebt nopens de organisatiemodaliteiten.

Het Comité vraagt U eveneens, zonder acht te geven op de conclusies die kunnen genomen worden door de schrijvers dier werken, het telkens op de hoogte te stellen, wanneer U er gelegenheid toe hebt, van de misbruiken die U zoudt kunnen bevinden, hetzij bij de toepassing der gerechtskosten, hetzij bij het te traag werken van het gerecht waarvan uw cliënten het slachtoffer zouden zijn, en tevens van het hulpmiddel dat U zoudt kunnen aanprijzen.

De gerechtskosten verminderen, de loop der rechtsgedingen bespoedigen dat is de uitoefening van het grootste voorrecht van de Staat verbeteren en terzeldertijd één der oorzaken van de bestendige crisis in ons beroep doden.

Bij de duizend nieuwe in 1949-1950 aangeworven leden, zullen wij dit jaar — met uw hulp, indien U het niet weigert — alle andere leden van de Balie als nieuwe leden van het Verbond voegen.

Aanvaard, geachte Confrater, de betuiging van onze confraternele gevoelens.

De Algemene Secretaris,
Emmanuel THIEBAULD.

De Voorzitter,
Théo COLLIGNON.

P.S. Tal van leden doen ons opmerken dat zo de bijdrage van 50 frank voor de stagedoenden gematigd en gerechtvaardigd is, de bijdrage van 100 frank voor vele op de Tabel ingeschreven advokaten, een zeer geringe inspanning betekent. Velen hebben het reeds begrepen en wij danken die Confraters die ons als bijdrage op Postchecknummer van het Verbond, n° 840.77, een som gelieven of zullen gelieven te sturen die hoger is dan de vereiste bijdrage.

BALIE TE GENT

De Vlaamse Conferentie op reis naar Nederland

Het jaar 1949-1950 — dat het rijkgevuld was moge blijken uit een herlezing der vroegere verslagen — werd op merkwaardige wijze besloten met een drie-daagse reis naar Nederland.

Het was voor de eerste maal in de annalen van de Vlaamse Conferentie dat dergelijke lange reis werd georganiseerd.

Ondanks de beginnende vacantie waren 25 confraters, mitsgaders verscheidene lieftallige consorores, opgekomen voor de reis, toen de karavaan op 8 Juli aanzette.

De tocht ging over 's-Hertogenbosch naar Utrecht, alwaar de maaltijd klaar stond in een gereserveerde zaal van het Noord-Brabant hotel. Een gids, door de burgemeester ter beschikking gesteld, kwam ons halen en wist in 2-3 uren tijd de merkwaardigste gebouwen en panelen (oude en moderne) van de stad te verduidelijken.

Vandaar trokken we naar Hilversum. Het Hotel Gooiland had er een kermis van gemaakt en de confraters waren er bijna niet weg te krijgen, hoewel we te 8 uur op de AVRO waren verwacht, alwaar, tot algeheel genoegen van het gezelschap, een schitterende rondleiding door de heer directeur plaats had.

We konden Amsterdam nog in de avond bereiken.

De tweede dag ving aan te 10 uur, met een bezoek aan het Rijksmuseum, onder leiding van de uitzonderlijk bevoegde gids, de heer Schultinck. Dit bezoek was werkelijk een revelatie, om de keuze van de verklaarde schilderijen en de geheel nieuwe wijze van voorstellen, zodat de beelden ons de gehele dag bijbleven.

De namiddag werd voorbehouden aan een rondvaart langs de grachten en de haven, zodat we Amsterdam in al zijn oude staatsie bewonderen konden. De feesten in verband met het zeshonderd-jarig bestaan van de Kalverstraat gingen gepaard met een schitterende versiering, en de Dam was omgetoverd in een middeleeuwse miniatuurstad.

's Maandags 's morgens vroeg uit de veren, zouden we Den Haag aandoen, en daar eerst een geleid bezoek brengen aan het Vredespaleis, alwaar onmiddellijk een paar gesloten deuren werden geopend toen men vernam dat het de Gentse Balie was die op bezoek kwam.

In de namiddag kwam het Mauritshuis aan de beurt, dat met zijn buitengewoon talrijke kunstwerken voor iedereen steeds een blijvende verrassing is.

Nog een laatste oponthoud te Delft, waar het plan werd gesmeed om de volgende reis naar Parijs te richten... en daarmee verliep een op elk gebied prachtig georganiseerde en tevens volledig geslaagde uitstap.

Officieuse opening met een Tuinfeest

Bis repetita placent...

Verleden jaar, bij het eind van de zomer en het ingaan van het nieuwe rechterlijk jaar, waren 75 confraters te gast bij de Voorzitter der Vlaamse Conferentie, op een tuinfeest, waarmee Mr Demeester zijn voorzitterschap op confraternele manier inluidde.

Wie derwaarts gaan, die keren er weer... en met meer dan honderd waren ze ingegaan op de uitnodiging van Mr en Mevrouw Demeester, dit jaar opnieuw aan te zitten op een «tuinfeest met danspartij»; en om te huldigen, ditmaal, vijf verdienstelijk confraters, welke dit jaar hun gouden baliejubileum vieren, Mrs Tytgat, Tollenaere, Boddaert, Van Impe en Wouters.

Vijf dagen lang heerste er regen in Vlaanderen, motregen, slagregen, stortregen, regenvlagen, regenwolken, trosoteloze regendagen... maar zonneschijn, helder met lichte wolk, op die Zaterdag, de 15e dag van September, tweede dag van het gloednieuwe rechterlijk jaar.

Vanaf half drie ontving ons de bloeiende tuin van Mr Demeester, met tafeltjes, stoeltjes, een grote tent, een dansvloer.

Daar werden gezien tussen de velen (die zouden dienen vermeld) Mr De Cuypere, Nestor der Gentse advocaten, met 67 jaar balie prijken aan het hoofd van de tabel, en de heer Steyaert, voorzitter der Rechtbank.

Tussen de excuses van confraters werden deze van Mr Maes, «die zich niet zou laten vangen als weleer het kwezelken...», en de verzen van Mr F. Dauwe, rijk aan spirituele mythologische reminiscenties en bloempjes voor de jubilarissen, bijzonder gesmaakt.

De koutende groepjes confraters en dames werden er dra toe aangezet zich bij de tafeltjes neer te vleien, en terwijl de glazen bier door vriendelijke juffrouwen werden aangebracht, verwelkomde de gastheer het uitnemend gezelschap, daarbij vooral aandacht schenkende aan de dames en de zon die zij mee hadden gebracht.

Een drietal artisten vergastten ons op pianospel en voordracht, beurtelings in 't vroede en in 't sotte. En salamandergewijs werd een glas geleidigd op de confraterniteit.

Mr Demeester huldigde met uitgekozen en geestige woorden de vijf jubilarissen; hij zong de lof der kwaliteiten van elk hunner; en daar was gelach en vrolijkheid op de gezichten.

Weer muziek en weer gedichten, en de stemming werd gezelliger en lichter; tot kwam het uur, waarop de heer Moyersoën, Minister van Justitie, en zijn dame, werden aangediend, en het feest weer even een aanzien van ernst en plechtigheid kreeg. De heer Minister werd verwelkomd met de wens dat hij in het gezellige milieu van de Gentse Balie een poos de lasten mocht vergeten, welke zo zwaar op de schouders van s' lands regeerders wegen. Sympathiek klomk het wederwoord van Zijne Excellentie, die zich als Minister en confrater aansluiten wilde bij de hulde die hier aan vijf eximii filiorum sancti Yvi werd gebracht.

En hartelijk-enthousiast was de bijval toen hij aankondigde dat twee der gevierden, Mrs Tollenaere en Wouters, tot Ridder in de Leopoldsoorde werden verheven.

Mr Van Impe dankte in naam van zijn vier confraters, en Mr Matthijs, Stafhouder der Balie, sloot zich bij de hulde aan.

Daarna zaten wij weer gezellig in de ronde als vrienden, in gemoedelijk gepraat, en genietend van de diverse prestaties en Mr Delhaise verbaasde eenieder

door zijn wonderlijke vaardigheid op zijn zoetgevooisde zingende zaag...

De platen speelden ten dans en de koffie werd rondgedragen, terwijl de hongerigen met sandwiches in velerlei gedaanten werden gespijsd; keuvelende groepjes wandelden rond in de hof, de heer Minister onderhield zich gemoedelijk met confraters en oud-studiemakkers, jong en oud waagt een dansje op de tonen van de pick-up of de piano, links en rechts worden de glazen geklonken.

En tussendoor wordt het duisterder, en frisser — zo fris, dat rond 8 uur Mr Demeester ons uitnodigt het feest binnenshuis voort te zetten. Minister Moyersoën had intussen afscheid genomen, maar we mochten nog Minister Van den Daele met zijn dame begroeten.

Vier confraters, die jong zijn en sterk van leden, hebben dan de piano naar binnen gesjouwd; en daar werden nog gedanst, oude en nieuwe dansen, polonaises en polka's en groepsdansen, en studentenliederen weerklonken er in koor.

Onze vriendelijke gastvrouw zong nog een paar innig-mooie Vlaamse liederen; gezelschapsspelen waren niet van de lucht; daar heerste vrolijkheid en jolige pret.

Laat nog — tot de nacht reeds naar het midden neigde — bleven daar de trouwsten van de Vlaamse Conferentie bij mekaar gezeten. En wie, wie van die confraters zal ooit «Sonja» vergeten...

A reverderci, zegden met spijt de laatsten. A reverderci, toekomend jaar?...

MEDEDELINGEN

PROFESSOR MR. E. M. MEYERS EN HET NIEUWE NEDERLANDS BURGERLIJK WETBOEK

In de aan Prof. Meyers afzonderlijk gewijde aflevering van het *Rechtsgeleerd Magazyn Themis* (jaargang 1950, afl. 2, blz. 255-264) schetst Prof. Mr. J. H. Beekhuis, hoogleraar te Groningen en lid van de Nederlandse Staatcommissie Burgerlijke Wetgeving, de betekenis van Prof. Mr. Meyers voor de hernieuwing van de Nederlandse codificatie. In deze verhandeling «over datgene, wat uiteindelijk zal kunnen blijken zijn belangrijkste levenswerk te zijn» verstrekt Prof. Beekhuis interessante gegevens over de indeling van het nieuwe wetboek, de gevolgde werkwijze, en over het tijdstip, waarop het wetboek zal ingevoerd worden; hij stelt daarna de vraag, welke de gevolgen zullen zijn van de invoering van het nieuwe wetboek.

De daarop betrekking hebbende bladzijden drukken wij hier over :

«De reacties, die tot dusver op die opdracht (nl. de officiële opdracht aan Prof. Meyers een geheel nieuw B. W. samen te stellen), gevolgd zijn, kunnen niet anders dan gunstig worden genoemd. Zelfs Fockema Andreae, in 1912, overtuigd tegenstander van vernieuwing heeft in een artikel in het *Ned. Juristenblad* (1) te kennen gegeven dat de factoren, waarvan het welslaagen van een herzieningspoging afhankelijk is, na de bevrijding geacht kunnen worden aanwezig te zijn, zodat hij de verwachting uitspreekt, dat Meyers de hem opgedragen grandioze taak binnen afzienbare tijd tot een goed einde zal weten te brengen. Bij dit alles heeft men evenwel te bedenken, dat mogelijkerwijze de eigenlijke strijd pas zal ontbranden, wanneer het *Ontwerp-Meyers* bekend zal zijn geworden. Tot dusver weet men nog niet veel anders dan de indeling,

die op zichzelf laat voorspellen dat Meyers niet veel van het oude zal overlaten en zich ook niet wenst te beperken tot een herziening van het burgerlijk wetboek alleen. Uit de redevoering, die hij op 8 Mei 1948 in de Ridderzaal te 's Gravenhage heeft gehouden, blijkt, dat het zijn opzet is, het Wetboek van Koophandel in het Burgerlijk Wetboek te doen opgaan. Hetzelfde geldt voor verschillende afzonderlijke wetten, zoals de wet van 1855, voorzover deze betrekking heeft op het recht van vereniging, de wet op de coöperatieve verenigingen van 1925 en de pachtwet (die hopelijk vóór de herziening van het B.W. tot stand zal zijn gekomen). Daarentegen zal het bewijsrecht worden overgebracht naar het Wetboek van Burg. Rechtsvordering. De stof, die hierna voor het burgerlijk recht overblijft, zal worden verdeeld over zeven boeken, te weten het personen- en familierecht, de rechtspersoon, het algemene gedeelte van het vermogensrecht, het zakenrecht, het verbintenissenrecht, de rechten van de scheppende geest (auteursrecht en octrooirecht) en tenslotte het erfrecht. Deze indeling draagt de stempel van Meyers' oorspronkelijke geest, maar zij geeft ook aanleiding tot vragen. Speciaal het boek, dat het algemeen gedeelte van het vermogensrecht behandelt, zal bij sommigen op verzet stuiten. Meyers stelt zich voor hierin een behandeling te geven van de algemene begrippen van het vermogensrecht en van een reeks onderwerpen, die samenhangen met het begrip zaak in ruimen zin. Zodoende zouden dan in één boek verenigd worden de onderwerpen rechtsbehandeling, volmacht, verkrijging en verlies van goederen, verjaring, gemeenschap, bewind, vruchtgebruik, pandrecht en privileges. Zuiver theoretisch bezien laat zich deze indeling zeker rechtvaardigen, maar het is toch de vraag, of het uit didactisch oogpunt verstandig is, onderwerpen, die zo weinig samenhang vertonen, bij elkaar te plaatsen, de tijd is echter nog niet aangebroken om zich ernstig in dit probleem te verdiepen.

Ook ten aanzien van de werkwijzen, die Meyers zich voorstelt te volgen, zijn door hem bepaalde gegevens openbaar gemaakt. Hij heeft zich terecht op het standpunt gesteld, dat door hem in zo ruim mogelijke mate voeling moet worden gezocht met praktijk. Oorspronkelijk is dit geschied in de vorm van vragen, die aan de rechterlijke colleges, de Faculteiten, en andere belangstellenden werden voorgelegd.

Later is meer rechtstreeks contact gezocht met de vertegenwoordigers van die takken van het bedrijfsleven, die bij de betrokken regeling het meeste belang hebben. Er vinden verder geregeld vergaderingen plaats van de Subcommissie, Burgerlijk Recht van de Staatscommissie, Burgerlijke Wetgeving, waarin de door Meyers ontworpen bepalingen worden besproken, nadat één van de leden schriftelijk rapport er over heeft uitgebracht. Wat de onderwerpen betreft, die een meer politieke strekking hebben, deze zullen in de vorm van vraagpunten aan de Tweede en Eerste Kamer worden voorgelegd, voorzover ze niet reeds door het Ministerie van Justitie in behandeling zijn genomen (zoals b.v. met de maritale macht, de echtscheiding en het ontslag van arbeiders het geval is). Op deze wijze zal langzamerhand de weg van de totstandkoming van het nieuwe wetboek geëffend worden.

En thans nog iets over de toekomst. Zal de invoering van het nieuwe wetboek nog geruime tijd op zich laten wachten? Persoonlijk ben ik geneigd deze vraag bevestigend te beantwoorden. De radicale wijze, waarop Meyers met het bestaande wetboek wil breken, maakt het noodzakelijk, dat de praktijk langzaam op de overgang wordt voorbereid. Men mag van onze

juristen, die ten gevolge van de stroom van nieuwe wetten, welke na de bevrijding is losgekomen, toch al overbelast zijn, niet te veel verlangen, willen zij niet de vaste bodem onder de voeten verliezen. Verder diene men niet te vergeten, dat ook de totstandkoming van de uitvoeringsvoorschriften en de voorbereiding van het zo lastige overgangsrecht geruime tijd in beslag zullen nemen. Maar nu het werk eenmaal begonnen is, geloof ik dat het ook voltooid zal worden. Meer nog dan aan verbetering van de systematiek van het recht en verwerking van de rechtspraak in het wetboek, bestaat behoefte aan een regeling van tal van onderwerpen, zoals volmacht, bewind, mede-eigendom, stichtingen t.a. waarvan het Wetboek ons geheel in de steek laat. De invoering van deze onderwerpen in het bestaande B.W. zou dit laatste tot een zodanig onleesbaar geheel maken, dat het zijn centrale plaats bij de vorming van onze juristen zou verliezen. Hier komt bij dat de tendentie tot vernieuwing niet alleen in Nederland tot uiting is gekomen, gelijk Meyers in zijn redevoering duidelijk uiteen heeft gezet. Willen wij onze naam als juristen in internationaal opzicht hoog houden, dan zijn wij wel genoodzaakt met de geest van de tijd mee te gaan. In dit verband is bij mij de vraag gerezen, of het niet mogelijk zou zijn bij de bewerking van bepaalde onderwerpen, die zich hiertoe lenen, contact te zoeken met de Belgische juristen, zoals dit ook is geschied i.v.m. het ontwerp over het internationaal privaatrecht. Uiteraard zouden hiervoor speciaal in aanmerking komen verschillende onderwerpen uit het algemene deel van het vermogensrecht, zoals b.v. de rechtshandeling en de volmacht, benevens sommige delen van het verbintenissenrecht.

Tenslotte de vraag, welke de gevolgen zullen zijn van de invoering van het nieuwe wetboek. Die gevolgen moeten zeker niet worden overschat. Voor de juristen uit de 20e eeuw heeft een codificatie lang niet meer die betekenis, die zij honderd jaar geleden bezat. Het is daarom een illusie te menen, dat de vernieuwing ervan zal leiden tot een veel grotere mate van rechtszekerheid. De intensivering van de maatschappelijke verhoudingen heeft nu eenmaal meegebracht, dat het zwaartepunt van de rechtsvorming zich meer en meer verplaatst heeft van de wetgever naar de rechter, en aan deze ontwikkeling is maar niet zo een einde te maken. (3) Meyers zelf ziet dit in: hij tracht het aantal voorschriften in het nieuwe wetboek te beperken, en is als gevolg daarvan wel genoodzaakt voortdurend met algemene begrippen te werken, wier uitwerking aan de rechter moeten worden overgelaten. Bovendien zullen de twistvragen, die naar aanleiding van de tegenwoordig geldende bepalingen zijn ontstaan, vervangen worden door andere, waartoe de nieuwe tekst aanleiding zal geven (4) en bij de oplossing van de laatste zal men in mindere mate dan thans steun kunnen zoeken bij de rechtshistorische interpretatie. (5) Maar aan de andere kant vrees ik ook niet de gevaren, die volgens de voorspelling van sommigen aan de invoering van een nieuwe codificatie verbonden zijn. Men wijst op een mogelijke verstarving van de rechtswetenschap omdat een te groot deel van de krachten van onze juristen zou worden opgevorderd voor de kritische bestudering van de nieuwe teksten en beroept zich hiervoor op de toestand in de eerste decennia na de invoering van het B.W. en op de gevolgen, die de invoering van het B.G.B. op de Duitse rechtswetenschap heeft gehad. Hier staat tegenover, dat de neiging tot een te ver doorgevoerde tekstcritiek steeds samenhangt met een sterk positivistische inslag van de rechtswetenschap.

In onze tijd kunnen wij echter juist een reactie op het positivisme constateren, terwijl bovendien de

bestudering van algemene vraagstukken, die niet direct samenhangen met de tekst van de wet, een zo grote plaats inneemt, dat niet valt aan te nemen, dat de belangstelling hiervoor plotseling zou wegvallen.

Een ander bezwaar zou zijn, dat wetenschap en praktijk gedurende vele jaren gedesorienteerd zouden zijn, doordat de steun van de huidige jurisprudentie aan het nieuwe wetboek zou ontvallen. Ook dit bezwaar acht ik overdreven. Het is immers te verwachten, dat Meyers in de door hem opgestelde bepalingen zoveel mogelijk aan de bestaande jurisprudentie zal aansluiten. En hoe men het ook keert of wendt, op de duur is aan een herziening van de codificatie toch niet te ontkomen. Laten wij ons dan gelukkig prijzen, dat wij beschikken over een man met de kwaliteiten van Meyers om deze voor te bereiden. »

1. N.J.B. 1947, 348. Zie ook Drilmsa, N.J.B. 1947, 283 en Kruseman N.J.B. 1947, 316.

2. Zie W.P.N.R. 4041 en 4042.

3. Zie Angelesco, Technique législative en matière de codification civile: « Plus un code est moderne, plus il présentera des contours lâches, peu précis, permettant à la jurisprudence d'assurer son adaption à la vie ».

4. Ten aanzien van dit laatste punt heeft Meyers blijkens zijn artikel in de Leuvense « Annales de droit », deel IX, nr 37 een meer optimistische visie. Hij wijst in dit artikel op het feit, dat het percentage vonnissen van lagere rechters, die door den Hogen Raad vernietigd werden, sinds het begin van deze eeuw aanzienlijk groter is geworden, en dat hetzelfde geldt voor het aantal gevallen, waarin de H.R. arrest wijst in strijd met de conclusie van het Openbaar Ministerie. Deze verschijnselen schrijft hij toe aan de veroudering van onze wetgeving, die de rechter steeds meer dwingt tot de toepassing van het ongeschreven recht. Het is echter de vraag of ze niet eerder verklaard moeten worden uit het feit, dat de verhoudingen, die in het maatschappelijk leven ontstaan, steeds meer variatie vertonen, zodat het voortdurend moeilijker wordt ze in een wettelijk keurslijf te omvatten.

5. Wanneer de behandeling in de Kamers niet lang zou duren, valt het te voorzien, dat ook de wetshistorische interpretatie dikwijls weinig houvast zal bieden.

DOCUMENTATIEBUREAU

VOOR OVERZEES RECHT TE LEIDEN

Medio 1949, is dank zij de bijstand van de Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek, op initiatief van de Leidse hoogleraren Mr F. M. baron van Asbeck, Mr J. E. Jonkers, Mr R. D. Kolléwijn, Dr V. E. Korn en Dr J. H. A. Logemann, opgericht het Documentatiebureau voor Overzees Recht. Door medewerking van de Rijksuniversiteitsbibliotheek te Leiden verkreeg het de beschikking over een daartoe behorende studiezaal.

Het bureau, dat onder leiding staat van Mr F. R. Böhlingk, is belast met het documenteren van gegevens, uit alle in aanmerking komende bronnen, betreffende het geldende recht van de zgn. overzeese Aziatische en West-Indische gebieden. Uitgezonderd werden die delen van het recht, die speciaal worden behandeld door andere in Nederland reeds bestaande organisaties (met name het adatrecht) of die een al te beperkte kring van belangstellenden hebben (speciaal de meer « technische » gedeelten van het administratief recht).

Door de voorhands beperkte opzet van het bureau zijn tot dusver bovengenoemde gegevens alleen verzameld en gedocumenteerd ten aanzien van Indonesië, Nieuw-Guinea, de Nederlandse Antillen en Suriname, daaronder begrepen de regionale internationale organisaties van meermvattende aard waarin deze landen betrokken zijn (Zuid-Pacific-Commissie, Caraïbische Commissie, etc.).

Als bepalend de ontwikkeling van het geldende recht worden ook gegevens van niet-juridische aard verwerkt, als b.v. staatkundig-politieke gebeurtenissen, politieke partijen, onderwijskwesties, etc.

Waar het niet de bedoeling was een aparte bibliotheek te scheppen heeft het bureau zich bij het aanschaffen van officiële publicaties, couranten, tijdschriften, boeken, etc. beperkt tot hetgeen elders niet of moeilijk is te vinden.

Uiteraard bestaat voor ieder de mogelijkheid om van het bureau, inlichtingen, liggend op of rakend het terrein zijner werkzaamheden, te verkrijgen. Het initiatief daartoe moet echter van de betrokkenen zelf uitgaan.

Overzicht van de buitenlandse juridische literatuur

NEDERLAND

Beslissingen in belastingzaken. Verzameling van rechterlijke en administratieve beslissingen betreffende de rijksbelastingen met uitzondering van de rechten van zegel, registratie, successie, overgang en schenking. Onder hoofdred. van J. Takken. — Amsterdam, L. J. Veen.

Gids betreffende Nederlandse literatuur en jurisprudentie in zake gemeentebestuur en -administratie over 1949. — N. Samson. Alphen a.d.Rijn. — XII, 317 p.

Groot A. M. — Contrôle op bedrijfsbestuur en bedrijfsefficiëntie door variable budgettering. — Purmerend, J. Musses. — 192 p.

Ideologie en samenleving. Vier voordrachten met discussie door Jacq. de Kadt, H. Giltay, Herman Meyer en H. A. Gomperts. — 's Gravenhage, H. P. Leopold. — 139 p.

Indonesië in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. — (Febr. Dec. 1949). — 's Gravenhage, Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf. — 470 p.

Langen W. J. de. — Grondbeginselen van ons belastingstelsel. Rede. — Alphen a.d.Rijn, N. Samson, 24 p.

Nispen tot Sevenaer, O. van. — De Ronde-Tafel-conferentie inzake de overdracht der soevereiniteit aan Indonesië. — 's Gravenhage, W. P. van Stockum & Zoon, 93 p.

Oven, A. van. — Privaatrechtelijke bedrijfsorganisatie. Rede. — Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. 41 p.

Overzicht van de administratieve rechtspraak hier te lande. — 's Gravenhage, Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf. — 91 p.

Peters J. A. J. — Bureaucratie. — Een ondergangsverschijnsel. — Heerlen, Winants. De Maasbrug. Uitgavenreeks van het Limburgs academisch centrum.

Pippel J. G. — Het reglement van orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. — 's Gravenhage, Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf. VII, 716 p.

Ploeg M. J. van der. — De administratie als hulpmiddel bij het bedrijfsbestuur. — Alphen a.d.Rijn, N. Samson. XVIII, 152 p.

Poelje S. O. van, en C. H. F. Polak. — Het begrip « Algemeen belang » in de verschillende onderdelen van het administratieve recht. — H. D. Tjeenk Willink, Haarlem, 120 p.

Polak M. — Handboek voor het Nederlands handels- en faillissementsrecht. — Groningen, J. B. Wolters.

Regelingen van ambtenarenrecht. — Alphen a.d.Rijn, N. Samson.

Ruijs de Beerendrouck G. A. M. J. — Soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië. — 's Gravenhage, W. P. van Stockum & Zoon, 55 p.

Wetboeken. De wetten en verordeningen van Indonesië. — Leiden, A. W. Sijthoff. XCVI, 2847 p.

Wiel E. van de, en W. Le Mair. — practijk van de nieuwe landbouwpolitiek. — Assen, Van Corcum & Comp. 50 p.

Banning W. — Hedendaagse sociale bewegingen. — Arnhem, Van Loghem Slaterus. — 288 p.

Binsbergen W. C. van. — Algemeen karakter van het crimineel wetboek voor het Koninkrijk Holland. — Utrecht, H. de Vroede. — 142 p.

Bouman P. J., G. Beijer en J. J. Oudegeest. — The refugee problem in western Germany. — 's Gravenhage, Martinus Nijhoff, IX, 40 p.

Groot W. E. C. de. — Nederlandse belastingwetten. — Alphen a.d.Rijn, Samson.

Helmstrijd F. A. en N. H. Muller. — De provinciale wet honderd jaar. — Alphen a.d.Rijn, N. Samson. — 333 p.

Hettinga Tromp J. van. — Over ons parlementair twee-

- Kamerstelsel. — 's Gravenhage, W. P. van Stockum & Zoon. 12 p.
- Keep A. C. M. van. — De dividendpolitiek. — Leiden, H. E. Stenfort Kroese. 160 p.
- Leidraad voor de vermogenbelasting 1950 en inkomstenbelasting 1949. — Amsterdam, J. H. de Bussy. — 95 p.
- Lieshout D. J. — Na-oorlogse financiering van woningwoningen 1919-1948. — Arnhem, G. W. van der Wiel & Co.
- Loon P. C. J. van. — Doelmatigheid van het maatschappelijk werk. — 's Hertogenbosch, L. C. G. Malmberg, 214 p.
- Morren H. J. — De werkloosheidsverzekering. — Alphen a.d. Rijn, N. Samson.
- Opstellen, Publiekrechtelijke. Aangeboden aan Prof. Mr Dr C. W. van der Pot. — Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. VII, 377 p.
- Pitlo A. en G. Meijling. — Het personenrecht naar het Nederlands burgerlijk wetboek. — Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon. XVIII, 604 p.
- Rodrigues Brent A. — Federatie van de wereld. — Leiden, H. E. Stenfort Kroese. VII, 148 p.
- Schreuder W. H. — Handboek voor de politie. — Leiden, A. W. Sijthoff.

FRANKRIJK

- Graven Jean. — Le procès criminel du roman de Renart. — Recueil Sirey. — 160 p.
- Mémoires de la Société pour l'Histoire du Droit et des anciens pays bourguignons, comtois et romands. — Recueil Sirey. — 310 p.
- Redslob Robert. — Traité de droit des gens. — Recueil Sirey. — 473 p.

ENGELAND

- Bourke H. — Master of the Offices. — Falcon P. — 41 p.
- The course of the exchequer and the King's household. — Nelson. — 144 p.
- Crist G. W. — Corporate suretyship. — Mc Graw-Hill. — 441 p.
- Dover V. — Analysis of Marine and Other Insurance Clauses. — Witherby. — 618 p.
- Evershed R. — The Court of Appeal in Engeland. — Athlon P. — 32 p.
- System of Government. — Mac Graw-Hill. — 1042 p.
- Ferguson J. H. and D. E. Mc Henry. — The American — The American Federal Government. — Mc Graw-Hill. — 884 p.
- Finer H. — English Local Government. — Methuen. — 561 p.
- Galpin B. — A Manuel of International Law. — Sweet E. M. — 88 p.
- Harris S. F. — Principles and Practice of The Criminal Law. — Sweet E. M. — 692 p.
- Kelsen Hans. — The Law of the United Nations. — Stevens. — 475 p.
- Kravchenko versus Moscow. — The Report of the famous Paris case. — Wingate. — 253 p.
- Lauterpacht H. — International Law and Human Rights. — Stevens. — 475 p.
- Levy A. B. — Private Corporations and Their Control. — Routledge & K. Paul. — 916 p.
- Marjoribanks E. — Famous Trials of Marshall Hall. — Penguin. — 405 p.
- Mathew Th. — The Office and Duties of the Director of Public Prosecutions. — Athlon P. — 16 p.
- Mc Farlane K. — Death Duties. — Stevens. — 110 p.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, Jaargang 1950, nr. 30, van 16 September 1950.

Jhr. Mr. C. M. O. Van Nispen tot Sevenaer : Berooft de Nederlandse Staat individuele Duitsers? — Mr. Van Der Grinten : Mr. Th. Maassen † — Mr. J. De Vrieze : Vraagpunten in de Juristenvereniging. — Prof. Mr. J. M. Van Bemmelen : Het XIIe Congrès Pénal et Pénitaire International. — Mr. M. C. De Graaf : Bescherming van huurders van woonschepen en woonwagens. — Mr. O. W. Sipkens : De strafbaarheid van magnetiseur. — Mr. J. G. Buedingh De Vooght : Art. 22 sub b van de Motor- en Rijwielwet en het Nieuwe Verkeersrecht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, 16 September 1950, nr. 4156.

Prof. Mr. P. W. Kamphuisen : Grensproblemen van de Conversieleer en haar overbodigheid. — J. P. Schelkens : Aftrek van strafrechtelijke boeten in het fiscaalrecht. — Mr. K. N. Korteweg : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Zakenrecht.

Arbitrale Rechtspraak, nr. 257, van September 1950.

Prof. Mr. R. P. Cleveringa : Het Nederlands Arbitrage Instituut. — Mr. W. Nolen : Het arbitrage Reglement van het N.A.I. — Mr. Jac. G. Wittekamp : De kamers van Koophandel en het N.A.I. — Mr. H. Craandijk : Het N.A.I. en de Internationale Arbitrage. — Mr. P. Sanders : De naamrol van het N.A.I.

Journal des Tribunaux, 17 septembre 1950, nr. 3862.

Beyens E. : Le XIIe Congrès de l'Union internationale des avocats. — Jurisprudence.

Revue de Droit Intellectuel, nr. 8 août 1950.

M. J. Hamels : Discours d'inauguration de l'Institut international des Brevets.

Revue pratique du Notariat Belge, afl. 2331, août 1950.

Du sort des bénéfices réalisés par l'un des époux après la dissolution de la communauté dans l'exploitation des biens communs. — Législation.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"